

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO**

DIPLOMSKO DELO

EVROPSKA DELNIŠKA DRUŽBA

Renata Povhe

Ljubljana, januar 2012

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO**

DIPLOMSKO DELO

EVROPSKA DELNIŠKA DRUŽBA

Kandidatka:	Renata Povhe
Številka indeksa:	04035855
Študijski program:	visokošolski študijski program Uprava prva stopnja
Mentor:	viš. pred. dr. Iztok Rakar

Ljubljana, januar 2012

IZJAVA O AVTORSTVU DIPLOMSKEGA DELA

Podpisana Renata Povhe, študentka I. stopnje, Uprava, z vpisno številko 04035855, sem avtorica diplomskega dela z naslovom:

Evropska delniška družba.

S svojim podpisom zagotavljam, da:

- je predloženo delo izključno rezultat mojega lastnega raziskovalnega dela,
- sem poskrbel/a, da so dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric, ki jih uporabljam v predloženem delu, navedena oz. citirana v skladu s fakultetnimi navodili,
- sem poskrbel/a, da so vsa dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric navedena v seznamu virov, ki je sestavni element predloženega dela in je zapisan v skladu s fakultetnimi navodili,
- sem pridobil/a vsa dovoljenja za uporabo avtorskih del, ki so v celoti prenesena v predloženo delo in sem to tudi jasno zapisal/a v predloženem delu,
- se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del, bodisi v obliki citata bodisi v obliki skoraj dobesednega parafraziranja bodisi v grafični obliki, s katerim so tuje misli oz. ideje predstavljene kot moje lastne – kaznivo po zakonu (Zakon o avtorstvu in sorodnih pravicah, Ur. list RS št. 21/95), prekršek pa podleže tudi ukrepom Fakultete za upravo v skladu z njenimi pravili,
- se zavedam posledic, ki jih dokazano plagiatorstvo lahko predstavlja za predloženo delo in za moj status na Fakulteti za upravo,
- je elektronska oblika identična s tiskano obliko diplomskega dela ter soglašam z objavo dela v zbirki »Dela FU«.

Diplomsko delo je lektorirala: Bojana Samarin, univ. dipl. slov.

Ljubljana, 3. januar 2012

Podpis avtorice: _____

POVZETEK

Avtorica v diplomski nalogi obravnava evropsko delniško družbo in delniško družbo, ustanovljeno v skladu s pravom, veljavnim v Sloveniji.

Delo zajema razvoj obeh družb, pravne vire, ki opredeljujejo njuno delovanje, njune statusne značilnosti, sedež in ustanovitev teh družb.

Predstavi tudi preoblikovanje evropske delniške družbe v delniško družbo, organizacijsko strukturo evropske delniške družbe, sodelovanje delavcev pri upravljanju, na koncu pa povzame še prednosti in slabosti ureditve evropske delniške družbe.

Avtoričin namen je tako predstaviti evropsko delniško družbo, ki je nova tvorba gospodarskega prava na nadnacionalnem nivoju.

Kot primer se avtorica osredotoči na prvo evropsko delniško družbo, ustanovljeno v Evropi, Elcoteq SE.

Pri pisanju dela avtor izhaja iz zakonov, predvsem iz ZGD-1, ter Uredbe Sveta 2157/2001 o statutu SE in Direktive Sveta 2001/86, ki sta bili sprejeti 8. oktobra 2001.

Ključne besede: evropska delniška družba (SE), delniška družba (d. d.), sedež družbe, upravljanje, subsidiarnost, zakon

SUMMARY

EUROPEAN COMPANY

The author in her thesis describes European company and stock company that is founded by Slovenian legislation.

Thesis captures development of both companies, legal sources, that defines their operation, their status specifications, company seat and founding of each company.

She also presents redefining of European company to stock company, European company organisational structure, employees comanagement, and captures cons and pros of European company regulation.

It is author's purpose to present European company well, as it is a new form of economy item in an international level.

As an example, the author focuses on first European company established in Europe, Elcoteq SE.

While writing author leans on legislation mostly ZGD-1 and Uredbe sveta 2157/2001 on Statut SE and directive sveta 200188 valid as of 8th October 2001.

Key words: European Company, stock company, headquarters, managing, subsidiary, legislation

KAZALO

IZJAVA O AVTORSTVU DIPLOMSKEGA DELA	iii
POVZETEK.....	v
SUMMARY	vi
KAZALO.....	vii
KAZALO PONAZORITEV	ix
1 UVOD.....	1
2 RAZVOJ D. D. IN SE	3
2.1 Razvoj d. d.....	3
2.2 Razvoj SE.....	4
2.2.1 Prva faza.....	5
2.2.2 Druga faza	5
2.2.3 Tretja faza	6
2.2.4 Sprejem SE	6
3 OPREDELITEV D. D. IN SE	7
3.1 Delniška družba	7
3.2 Evropska delniška družba	7
4 PRAVNI VIRI SE IN D. D.....	8
4.1 Skupnostni pravni viri.....	8
4.2 Uporaba nacionalnega prava – subsidiarnost.....	9
5 STATUSNE ZNAČILNOSTI GOSPODARSKIH DRUŽB.....	11
5.1 Sedež SE in d. d.	11
5.2 Čezmejni prenos sedeža SE	12
5.2.1 Postopek čezmejnega prenosa sedeža	12
6 USTANOVITEV SE IN D. D.....	16
6.1 Ustanovitev SE z združitvijo	18
6.2 Ustanovitev holdinga SE	19
6.3 Ustanovitev hčerinske SE.....	20
6.4 Ustanovitev se s preoblikovanjem d. d.....	21
6.5 Skupne značilnosti ustanovitvenih postopkov.....	22
7 PREOBLIKOVANJE SE V DELNIŠKO DRUŽBO.....	24
8 ORGANIZACIJSKA STRUKTURA SE IN D. D.	25
8.1 Upravljanje SE.....	25
8.1.1 Dvotirni sistem upravljanja SE.....	26
8.1.2 Enotirni sistem upravljanja.....	26
8.1.3 Skupne določbe za dvotirni in enotirni sistem	27
8.2 Skupščina delničarjev d. d. in skupščina SE	29
9 SODELOVANJE DELAVCEV PRI UPRAVLJANJU SE.....	32
9.1 Temeljna načela direktive SE	33
9.1.1 Načelo prostega urejanja udeležbe delavcev v SE	33
9.1.2 Načelo »prej – pozneje«.....	33

10 PREDSTAVITEV PODJETJA ELCOTEQ SE	34
10.1 Cilj preoblikovanja.....	35
10.2 Potek preoblikovanja	36
11 PREDNOSTI IN SLABOSTI UREDITVE SE	38
12 ZAKLJUČEK.....	40
LITERATURA IN VIRI.....	42

KAZALO PONAZORITEV

KAZALO SLIK

Slika 1: Hierarhija pravnih virov SE	9
Slika 2: Postopek prenosa sedeža SE	13
Slika 3: Preglednica števila zaposlenih v letih 2006–2010.....	35
Slika 4: Postopek preoblikovanja podjetja Elcteq v Elcoteq SE.....	37

KAZALO TABEL

Tabela 1: Pregled ustanovitvenih aktivnosti Elcoteq SE.....	36
---	----

SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC

AMS	After market services
DD	Delniška družba
EGP	Evropski gospodarski prostor
EMS	Eletronics manufacturing services
ES	Evropska skupnost
EU	Evropska unija
HRM	Human resource management
SE	Societas Europea (evropska delniška družba)
SNB	Special negotiation body
ZGD-1	Zakon o gospodarskih družbah-1
ZSDUEDD	Zakon o sodelovanju delavcev pri upravljanju evropske delniške družbe

1 UVOD

Evropska delniška družba (European Company) oz. po latinsko Societas Europaea (v nadaljevanju: SE) je kot pojem subjekt gospodarskega prava, ki sodi v vejo gospodarskih družb. To je družba, ki bi ji lahko rekli kar delniška družba, vendar je njeno delovanje precej poenostavljeno.

Problematika, ki jo bom obravnavala v svoji diplomski nalogi, je predvsem v tem, da je SE kot evropska oblika delniške družbe precej nova statusna oblika in je zato za naše pravne subjekte še precej neznana. Problematično pa se mi zdi tudi poznavanje poglobitnih razlik med SE in delniško družbo (v nadaljevanju: d. d.), kajti prav iz tega izhaja dejstvo, da v Sloveniji še ni registrirane nobene SE.

V diplomski nalogi bom tako na nekaterih mestih SE primerjala tudi z d. d., saj je njuna povezanost za delovanje SE zelo pomembna, kajti uredba na mnogih področjih zahteva uporabo splošnega delniškega prava.

Kar nekaj desetletji je preteklo, da so se države članice Evropske unije vendarle dogovorile za ustanovitev SE. Najpomembnejša pravna temelja za ustanovitev SE sta vsekakor Uredba Sveta 2157/2001 o statutu SE in Direktiva Sveta 2001/86, ki sta bili sprejeti 8. oktobra 2001.

Za tem je preteklo kar nekaj let, da so države članice prilagodile svoje zakonodaje zahtevam skupnega oz. skupnostnega prava, z 8. oktobrom 2004 pa je bila omogočena ustanovitev SE v 28 evropskih državah, od 1. januarja 2007 pa sta se tem državam pridružili še Bolgarija in Romunija.

Z vidika normativne ureditve SE torej velja, da zanjo primarno ne velja pravo države, v kateri deluje, vendar se zanjo neposredno uporablja pravna ureditev, določena z Uredbo SE. Tudi slovenski zakonodajalec je moral prilagoditi svoj zakon na tem področju, to je Zakon o gospodarskih družbah (v nadaljevanju: ZGD-1)¹, da bi le-ta omogočil ustanavljanje in delovanje SE.

2. odstavek 1. člena Uredbe SE definira SE kot pravno osebo, ki ima osnovni kapital razdeljen na delnice, pri čemer delničarji za obveznosti SE ne odgovarjajo.

D. d. pa je po definiciji pravnoorganizacijska oblika kapitalne družbe (druga alineja tretjega odstavka 3. člena ZGD-1), ki ima svoj osnovni kapital, svojo osnovno glavnico razdeljeno na delnice. D. d. kot pravna oseba odgovarja svojim upnikom za svoje

¹ Uradni list RS, št. 42/2006 (60/2006 popr.), 26/2007 – ZSDU-B, 33/2007 – ZTFI (100/2007 popr.), 10/2008, 68/2008, 23/2009, 42/2009, 65/2009, 83/2009.

obveznosti z vsem svojim premoženjem, njeni delničarji pa za obveznosti družbe upnikom ne odgovarjajo (168. člen ZGD-1).

Opredelitvi SE in d. d. sta si torej precej podobni, vendar je SE kombinacija nadnacionalne in nacionalne pravnoorganizacijske oblike. Čeprav SE lahko delujejo na celotnem trgu oz. območju EU, bo njena registracija izvedena le v eni državi članici. SE bo vpisana v register države članice, v kateri ima družba statutarni sedež.

Osnovni namen mojega diplomskega dela je predstavitev obeh omenjenih družb z njunimi glavnimi značilnostmi. Analizirati obstoječo zakonodajo ter iz virov in literature razbrati teorije in definicije raznih poznavalcev in teoretikov ter ob tem ugotoviti, kaj so glavne značilnosti SE, kako je nastala, kako je opredeljena, kako se sama družba lahko ustanovi ter preoblikuje idr.

Cilj, ki ga na koncu želim doseči, je raziskati obe družbi in ugotoviti, kaj so prednosti in slabosti SE, ki pripeljejo do tega, da se te družbe v praksi ustanavljajo.

Diplomsko nalogo bom pisala po opisni metodi, imenovani tudi deskriptivna metoda. Ta metoda predstavlja postopek opisovanja dejstev, procesov in pojavov ter klasifikacijo in kategorizacijo, kar pomeni postopek definiranja določenega pojma.

Pri pisanju diplomske naloge bom uporabljala različne raziskovalne metode, predvsem metodo analiziranja zbranih virov. S pomočjo primerjalne analize pa bom poskušala vire sistematično povezati med seboj, poiskati njihove skupne trditve in razdruževanja ter nato svoje ugotovitve na ustrezen način predstaviti.

2 RAZVOJ D. D. IN SE

Delniška družba je po svojem gospodarskem in pravnem pomenu na prvem mestu oz. najpomembnejša trgovinska družba ne le med kapitalskimi družbami, temveč med trgovinskimi družbami nasploh. Njen gospodarski pomen je najlepše razviden iz naslednjih citatov:

»Sodobni kapitalizem se sploh ne bi mogle razviti, če ne bi bilo delniških družb.« (Walter Lippmann)

»Delniška družba je največje odkritje modernega časa, dragocenejše od pare in elektrike.« (Nicholas Murray Butter) (po Ivanjku, 2009, str. 475)

Sodobni kapitalizem se je skozi zgodovino vseskozi spreminjal. Tako so države svoje delniško pravo urejale dokaj podobno, vendar so nastajale razlike, ki so v sedanosti, ko se soočamo z globalno ekonomijo in globalnim trgom, postale velika ovira za delovanje d. d. na različnih trgih. Zato je ideja Evropske unije o skupni zakonodaji za delovanje evropske delniške družbe povsem logična.

2.1 RAZVOJ D. D.

Delniška družba kot pravni subjekt, kot ga poznamo danes, se je razvijala skozi daljše časovno obdobje. Leta 1407 je bila v italijanski Genovi ustanovljena Banka sv. Jurija kot najstarejše gospodarsko združenje. To združenje je imelo na deleže razdeljen kapital, ta pa je bil ustvarjen oz. pridobljen s prispevki udeležencev in dan državi kot nekakšno posojilo. Osnovni kapital se je imenoval *mons*, njegovi deleži pa *locus*.

Zametki nekoliko bolj sodobne delniške družbe pa so začeli nastajati v 17. stoletju, ko so se ustanovljale velike prekomorske kolonialne družbe, ki so imele v lasti ogromen kapital, ne samo za gradnjo trgovskega in vojnega ladjevja, temveč tudi za eksploatacijo na novo osvojenih kolonij. Prva taka družba je bila nizozemsko-vzhodnoindijska družba, ustanovljena leta 1602, ki so jo nato posnemale družbe v Franciji in Angliji.

Te družbe so bile koncesijske družbe, nadzorovane s strani države, imele pa so tudi velika pooblastila. Zanimivo je, da so te družbe imele tudi suverene pravice, to pomeni, da so lahko napovedale vojno, sodile, kovale denar itd.

Za prvo obdobje teh kolonialnih družb je bila značilna tudi absolutna oblast uprave, kar pomeni, da je bila oblast v rokah osebe, ki jo je dosmrtno imenoval kralj. Manjšinski delničarji pa so imeli le pravico do dividende, to je premoženjska pravica, njenemu zahtevku pa so rekli *akcija*.

Kasneje so se te družbe razširile tudi na druga področja, zlasti na pomorsko trgovino, banke in zavarovalništvo. Družbe pa so še vedno imele javnopravno naravo, tako je bila

njihova ustanovitev vezana na kraljev privilegij, pogoj pa je bil javni interes. Ob pomoči države so te družbe uspele koncentrirati velik kapital, s tem pa gre za prvi pojav državnega kapitalizma, ki je v nadaljevanju omogočil razmah zasebnega kapitalizma.

Po zmagi meščanstva v francoski revoluciji pa je bil v delniškem pravu odpravljen kraljev privilegij, nadomestil pa ga je koncesijski sistem ustanavljanja delniških družb. Močno se je uveljavila demokratičnost, formalna enakost delničarjev, volili so organe družbe, vse bolj pa se je uveljavljala skupščina delničarjev kot glavnega in odločilnega organa družbe.

V 19. stoletju sta razvoj d. d. in koncentracija kapitala zahtevala nastajanje novih pravnih oblik. V Prusiji je bil leta 1843 sprejet splošni zakon o delniških družbah, ki je izhajal iz predhodnega zakona o gradnji železnic. Avstrija je položaj d. d. uredila v dvornem deklaratu, leta 1861 pa sprejela splošni trgovinski zakonik.

V vseh teh zakonih je bil še vedno dosledno izpeljan koncesijski sistem, ki pa je postal ovira zahtevam razvoja in je počasi izgubljal veljavo.

Liberalne države so nato sprejele normativni sistem, katerega bistvo je, da so se lahko delniške družbe svobodno ustanovljale, ustanovljali pa so jih podjetniki, ki so izpolnjevali z zakonom postavljene pogoje. Tak sistem je prva vpeljala Anglija z zakonom o družbah (Companies Act) iz leta 1862, sledila ji je tudi Francija z zakonom o družbah iz leta 1867. Normativni sistem je vpeljala tudi Nemčija, s koncem 19. stoletja pa je ta sistem že povsem prevladoval, saj so ga sprejele vse razvite države. V skoraj vseh državah pa lahko že takrat najdemo velike podobnosti v pravu delniških družb, kljub temu pa v posameznih državah obstajajo posebnosti.

V obdobju med obema vojnoma se je uveljavilo veliko novih zakonov o delniških družbah. Prva je zakon sprejela Anglija leta 1929, sledila ji je Švica v letu 1936. Najpomembnejši pa je nemški zakon o delnicah (Aktiengesetz) iz leta 1937, ta pa je nato močno vplival na sprejem ostalih zakonodaj, predvsem italijanske in francoske (po Ivanjku, 2009, str. 460–475).

2.2 RAZVOJ SE

Ideja o oblikovanju SE, ki bi bila posebna evropska gospodarska družba, je stara že slabih petdeset let. Poglavitna ideja je bila ustanovitev gospodarske družbe, ki bi bistveno olajšala premagovanje nacionalnih ovir pri podjetništvu. Ta nova družba bi bila velik premik v pravo smer na področju ene od temeljnih zahtev Evropske unije o prostem pretoku blaga, storitev ..., kajti tako družbe pri svojem delovanju ne bi imele več toliko težav pri poslovanju v različnih državah.

V nadaljevanju bom razložila faze razvoja SE (po Lutterju, 2002, str. 1–3).

2.2.1 PRVA FAZA

V prvo fazo oblikovanja SE se šteje obdobje okoli let 1960 in 1982. Izhodišče za to fazo sta bila kongresa v Franciji leta 1959 in leta 1960. Prvi je bil kongres francoskih notarjev, na katerem je predaval Thibierg o delniški družbi evropskega tipa. Drugi pa je bil kongres pariške odvetniške zbornice. Velike pozornosti pa je v tistem času bil deležen profesor Pieter Sanders, ki je podal razloge za oblikovanje evropske delniške družbe. Kasneje je priznani francoski teoretik Houin povzel Sandersove ideje in jih dodatno razvil, te pa so leta 1965 pripeljale do francoske pobude Evropski komisiji o sprejemu meddržavne pogodbe med članicami o enotni obliki gospodarske družbe.

Evropska komisija je prevzela pobudo v svoj delovni načrt in predlagala, da bi jo sprejeli v obliki Uredbe. Na podlagi osnutka, ki ga je izoblikovala strokovna skupina pod vodstvom Pierra Sandersa, je Evropska komisija izdelala predlog celotnega statuta SE in ga leta 1970 kot predlog Uredbe predložila v razpravo. Na podlagi razprave strokovnjakov iz držav članic je Evropski parlament izdelal popravljeni predlog, ki je bil nato podlaga za osnutek Uredbe, ki ga je Evropska komisija predložila v sprejem Svetu ministrov. Ta projekt naj bi ustvaril novo pravno obliko, ki bi lahko brez izpolnjevanja dodatnih formalnosti poslovala v katerikoli državi v sklopu Skupnosti. V predlogu so bile vključene določbe o upravljanju po nemškem zgledu, določbe o statutu družbe, sodelovanju delavcev pri upravljanju, letnih poročilih in obdavčitvi.

Takšna podrobna ureditev SE je naletela na močan političen odpor. Do njenega sprejema ni prišlo zlasti zaradi dveh razlogov. Prvi je ta, da se je nekaterim državam članicam podrobni in sistematični osnutek z okoli 400 členi zdel nevarna konkurenca njihovemu nacionalnemu pravu, tako so se bali, da bi se njihove domače delniške družbe izselile v Evropo. Drugi razlog pa je bil ta, da nihče ni bil zadovoljen s predlogom Evropskega parlamenta in Evropske komisije glede soodločanja delavcev. Evropski parlament je razvil metodo ti. treh klopi po nemškem zgledu. Po tej metodi bi bila v nadzornem svetu tretjina predstavnikov kapitala, tretjina predstavnikov dela in tretjina neodvisnih predstavnikov, te pa bi postavili predstavniki iz prvih dveh. Temu sta nasprotovali predvsem Velika Britanija in Irska (po Rajgelj, 2008, str. 268).

2.2.2 DRUGA FAZA

Ta faza je potekala med leti 1985 in 1995. Evropska komisija je pod vodstvom Jacquesa Delorsa leta 1989 pripravila nov osnutek, čez dve leti pa še spremembo tega osnutka. Projekt je razdelila v dva dela. Prvi naj bi bil osnutek Uredbe, ki naj bi urejal vprašanja, povezana s samo družbo, drugi del pa na osnutek direktive glede vprašanj delavskega soodločanja.

Ta osnutek Uredbe je bil s prvotnih 400 členov okleščen na 110 členov z razlago, da je velik del prava družb v državah članicah že harmoniziran.

Prvotno sporno delavsko soodločanje pa je bilo urejeno tako, da so posamezne članice in družbe imele na izbiro različne modele.

Tudi ta poizkus, ki ni več urejal enotne delniške družbe, ampak je v svojem delu omogočal nacionalnim pravnim ureditvam kar precej prosto pot, ni bil uspešen, kajti na koncu bi lahko prišel do sistema, da bi bilo toliko evropskih delniških družb, kolikor je držav članic.

Ob koncu leta 1995 je Evropska komisija poskusila odločanje o delavskem soodločanju ločiti od odločanja o drugih vprašanih ureditve evropske delniške družbe. Ta problem je želela rešiti na podlagi modela, ki temelji samo na pravici delavcev do informacij in posvetovanja, vendar za Nemčijo to ni bil sprejemljiv predlog in tako je projekt spet zašel iz svojih smernic (po Rajgelj, 2008, str. 269).

2.2.3 TRETJA FAZA

Ta faza se je začela novembra 1996 in je trajala do oktobra 2001. Novembra 1996 so sklicali komisijo nacionalnih strokovnjakov pod vodstvom predsednika Societe Generale de Belgique in nekdanjega podpredsednika Evropske komisije Etiennea Davidnona. Naloga te strokovne skupine je bila urediti vprašanje delavske udeležbe, vendar ji to zlasti zaradi španskih predstavnikov ni v celoti uspelo. Premik z mrtve točke je povzročil šele sprejem Direktive 94/45 o evropskih svetih delavcev.

Potem ko je bil na vrhu v Nici decembra 2000 sklenjen dokončni dogovor o delavskem soupravljanju, je Evropska komisija predložila v celoti prenovljen predlog uredbe in direktive (po Rajgelj, 2008, str. 269).

2.2.4 SPREJEM SE

Na podlagi uredbe in direktive sta bili 8. oktobra 2001 v Svetu EU sprejeti Uredba 2157/2001 in Direktiva 2001/86. Nastal je konflikt v Evropskem parlamentu, saj je le-ta na podlagi 308. člena Uredbe imel pravico le do posvetovanja in ne do soodločanja. Zato je parlament tehtal možnosti za vložitev tožbe za razveljavitev akta pred sodiščem ES, vendar se kasneje za to ni odločil (po Rajgelj, 2008, str. 270).

Čas uveljavitve je tri leta. Ker je Uredba Sveta EU pravni akt z neposrednim učinkovanjem, so določbe Statuta SE za vse države članice EU tako postale zavezujoče 8. oktobra 2004. Nekatere določbe Uredbe so dispozitivne narave, saj omogočajo, da države članice posamezno vprašanje uredijo drugače oziroma uporabijo nacionalno pravo ali avtonomna družbena pravila (Kocbek, 2005, str. 92).

3 OPREDELITEV D. D. IN SE

Obe družbi, tako d. d. kakor tudi SE, spadata v skupino kapitalskih družb. Ta skupina je določena glede položaja družbenikov, sem sodijo na nacionalnem nivoju tudi komanditna delniška družba in družba z omejeno odgovornostjo.

Poleg kapitalskih družb pa poznamo še osebne družbe, to so družba z neomejeno odgovornostjo, komanditna družba in tiha družba.

3.1 DELNIŠKA DRUŽBA

Delniška družba je pravnoorganizacijska oblika kapitalske družbe (druga alineja tretjega odstavka 3. člena ZGD-1), ki ima svoj osnovni kapital, svojo osnovno glavnico razdeljeno na delnice. D. d. kot pravna oseba odgovarja svojim upnikom za svoje obveznosti z vsem svojim premoženjem, njeni delničarji pa za obveznosti družbe upnikom ne odgovarjajo (168. člen ZGD-1).

Poglavitna pravna značilnost vseh delniških družb je torej ta, da je nosilec pravic in obveznosti v delniški družbi kot pravni osebi njen personificirani kapital, kajti delniški kapital družbe je treba razumeti kot njeno pravno osnovo in ne zgolj kot njeno premoženje.

»Premoženje delniške družbe je osamosvojena lastnina družbe kot pravne osebe, delničarji niso lastniki družbe, temveč iz naslova vplačanega deleža (delnice) v osnovni kapital družbe uresničujejo premoženjske in članske pravice. Nosilec odgovornosti za obveznosti je delniška družba kot samostojen premoženjskopравни subjekt. Obseg članskih pravic je strogo vezan na obseg vložnega kapitala oziroma imetništva delnic.« (Ivanjko, et al., 2009, 461)

3.2 EVROPSKA DELNIŠKA DRUŽBA

2. odstavek 1. člena Uredbe SE definira SE kot pravno osebo, ki ima osnovni kapital razdeljen na delnice, pri čemer delničarji za obveznosti SE ne odgovarjajo.

Opredelitev SE je torej precej podobna navadni redni d. d., vendar je SE kombinacija nadnacionalne in nacionalne pravnoorganizacijske oblike. Čeprav SE lahko delujejo na celotnem trgu oz. območju EU, bo njena registracija izvedena le v eni državi članici. SE bo vpisana v register države članice, v kateri ima družba statutarni sedež (zaenkrat ni enotnega skupnostnega registra, podatke le zbira in obdeluje na svoji spletni strani Evropski sindikalni inštitut). Z vidika normativne ureditve SE velja, da zanjo primarno ne velja pravo države, v kateri deluje, vendar se zanjo neposredno uporablja pravna ureditev, določena z Uredbo SE.

4 PRAVNI VIRI SE IN D. D.

Politično soglasje za sprejem ureditve SE je bilo omogočeno le pod pogojem, da se nekatera sporna vprašanja izločijo iz skupnostne ureditve in se prenesejo na nacionalne zakonodajalce. Tako Uredba 2157/2001 ne vsebuje vseh pravil, ki so potrebna za delovanje SE, področje, ki zadeva udeležbo delavcev pa je v celoti izločeno in je urejeno z Direktivo 2001/86. Uredba 2157/2001 tudi glede številnih drugih vprašanj napotuje na nacionalno delniško pravo države, kjer ima družba sedež.

Kot pravi Rajgelj, 2007, str. 271: »Ureditev SE torej tvori »sophisticirana piramida pravnih virov«, ki jo sestavljajo skupnostno pravo, nacionalno pravo in avtonomni akti družbe.«

Za razliko od SE pa je pravo d. d. strnjeno v enoten zakon, ZGD-1.

4.1 SKUPNOSTNI PRAVNI VIRI

Pogodba o ES ne vsebuje izrecne omembe SE. Daje pa podlago za njeno ustanovitev. Tako je bila uredba 2157/2001 sprejeta na podlagi 308. člena PES, po katerem Svet EU na predlog Evropske komisije in po posvetu s parlamentom lahko soglasno sprejeme ustrezne ukrepe, če bi se z delovanjem skupnega trga izkazalo, da je za doseganje ciljev potrebno ukrepanje Skupnosti.

Temeljni pravni vir za ureditev SE je torej Uredba Sveta 2157/2001 o statutu evropske delniške družbe. Načeloma so Uredbe zavezujoče v celoti in se neposredno uporabljajo v vseh državah članicah. Za razliko od direktiv učinkujejo Uredbe v vsaki članici neposredno in začnejo veljati po objavi v Uradnem listu Evropske unije.

Pri Uredbi 2157/2001 pa so prednosti, ki jih prinaša uredba sama po sebi, po mnenju teoretikov in mojem mnenju večinoma izničene, saj je v njej veliko napotkov za uporabo nacionalnega prava (glej Rajgelj, 2007, str. 271).

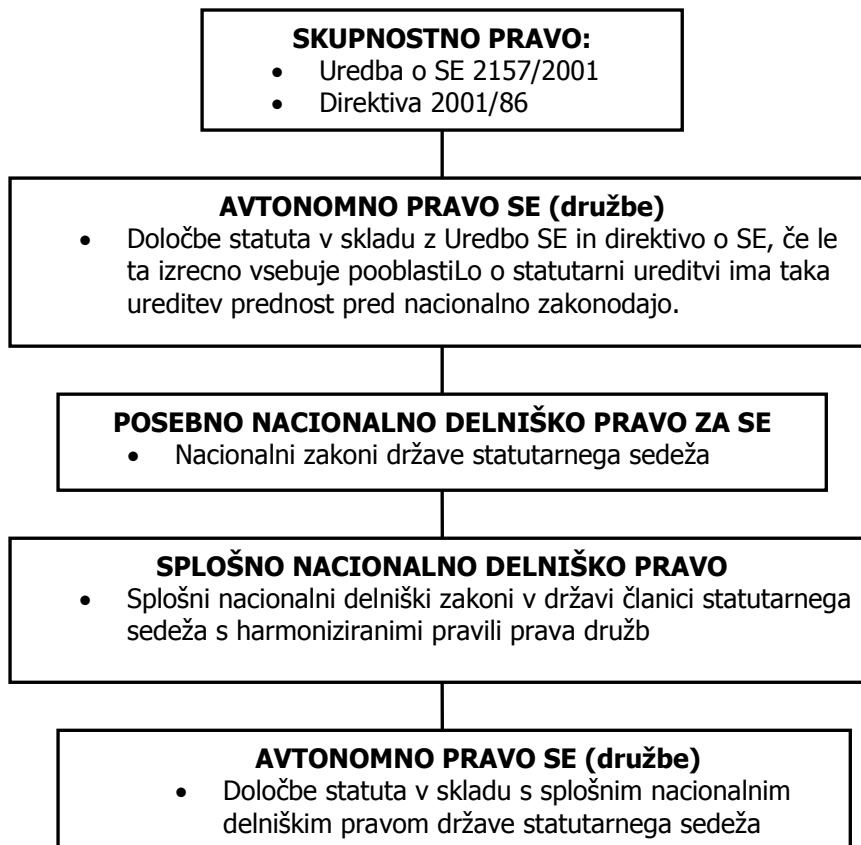
Tako se morajo d. d., ki se želijo na primer v določeni državi članici registrirati kot SE, ravnati po pravu o ustanovitvi oz. registraciji, ki velja v tej državi. To določa 1. alineja 15. člena Uredbe Sveta 2157/2001.

Podobno Uredba navaja tudi v 68. členu, ki pravi: »Države članice sprejmejo ustrezne določbe, ki zagotavljajo učinkovito uporabljanje te Uredbe.«

Področje pa ureja tudi Direktiva Sveta 2001/86 o dopolnitvi statuta evropske delniške družbe glede udeležbe delavcev. Na podlagi te direktive je bil pri nas sprejet Zakon o

sodelovanju delavcev pri upravljanju evropske delniške družbe (v nadaljevanju: ZSDUEDD)².

Slika 1: Hierarhija pravnih virov SE

Vir: Prirejeno po Kocbek, 2005, str. 94, 95., podobno tudi Rajgelj, 2007, str. 272.

4.2 UPORABA NACIONALNEGA PRAVA – SUBSIDIARNOST

Nacionalna zakonodaja bo v zvezi s SE uporabljena glede različnih tematik skladno z napotitvijo v Uredbi SE subsidiarno, in sicer se bo uporabljalo pravo države statutarnega sedeža. Uredba SE to določa v prvi alineji 9. člena.

Nacionalno pravo, ki velja za SE, ni enotna kategorija, ampak ga sestavljata dve različni vrsti pravnih norm:

- nekatere so lahko oziroma morajo biti urejene s posebnim zakonom o SE,
- za druge pa velja splošno delniško pravo.

Obe vrsti pravil morata biti usklajeni z vsemi direktivami s področja prava družb EU. Tako splošno kakor tudi posebno nacionalno delniško pravo velja le za področja, ki z Uredbo 2157/2001 niso urejena ali so z njo le delno urejena.

² Uradni list RS, št. 28/2006

- *Neurejena področja* so področja, glede katerih uredba nima nobenih določil. Nekatera izmed teh področij so naslednja in so v uredbi izrecno naštet:

 - oblikovanje kapitala,
 - ohranjanje kapitala,
 - spreminjanje kapitala,
 - izdaja vrednostnih papirjev (5. člen Uredbe 2157/2001),,
 - odgovornost organov (51. člen Uredbe 2157/2001),
 - ureditev letnih poročil (61. člen Uredbe 2157/2001),
 - prenehanje,
 - likvidacija,
 - posledice stečaja (63. člen Uredbe 2157/2001).

- *Delno urejena področja* so področja, ki sicer spadajo v materialnopravni okvir Uredbe, vendar ureditev ni popolna.
- *Neurejena področja* pa so na primer tista, o katerih uredba sploh nima določb:
 - priprava skupščine,
 - izvedba skupščine,
 - bilančno in koncesijsko pravo (po Kalss v: Rajgelj, 2007, str. 237).

Da pa je subsidiarna raba pravnih norm v zvezi s SE sploh možna, so morale države članice sprejeti poseben zakon za uvedbo SE v svoj pravni red, saj kot sem že zgoraj omenila, uredba nalaga konkretizacijo nekaterih pravil v nacionalnem pravu.

Tako so države članice lahko sprejele oz. so imele dve možnosti. Prva je bila, da so sprejele celosten zakon o SE in z njim konkretizirale zahtevana področja, druga možnost pa je bila, da so v svoje delniško pravo vnesle dopolnitve.

Za slednjo možnost, za katero so se odločile države večine članic, se je odločila tudi Slovenija. Tako se je slovenski zakonodajalec odločil za sprejem samo dopolnilnih pravil za SE, ki jih je vključil v že obstoječi Zakon o gospodarskih družbah.

Določbe o SE tako tvorijo posebno poglavje, in sicer 5. z naslovom Evropska delniška družba. To poglavje je sestavljeno iz:

- splošnih določb,
- določb o prenosu sedeža SE,
- določbe o ustanovitvi SE,
- določbe o upravljanju SE,
- določbe o prenehanju SE.

5 STATUSNE ZNAČILNOSTI GOSPODARSKIH DRUŽB

Med statusne značilnosti gospodarskih družb, med katere spadata tudi SE in d. d., spadajo tiste značilnosti, po katerih se te gospodarske družbe ločijo od drugih pravnih subjektov.

Pri statusnih značilnostih se običajno primerja osem prvin, te so:

1. opravljanje dejavnosti,
2. pravna osebnost in odgovornost za obveznosti,
3. firma in sedež,
4. zastopanje in predstavljanje družb,
5. registracija v sodnem registru,
6. poslovna evidenca,
7. sodelovanje delavcev pri upravljanju,
8. poslovna skrivnost in prepoved konkurence.

5.1 SEDEŽ SE IN D. D.

Sedež družbe je temeljna korporacijska kategorija, ki mora biti zapisan in izrecno opredeljen v statutu družbe, tako d. d. kot tudi SE, to je določeno kot splošno pravilo v prvem odstavku 183. člena ZGD-1.

Določitev sedeža družbe je bistvena za določitev pravne osebe vsake družbe. Zato Uredba SE v 10. členu pravi, da je SE v vsaki od držav članic obravnavana, kakor da je delniška družba, ustanovljena v skladu z zakonodajo države članice, v kateri ima statutarni sedež.

Po 7. členu Uredbe SE mora imeti vsaka SE sedež na območju Skupnosti, kar za slovenske SE predstavlja območje Republike Slovenije. Ta člen izhaja iz načela teritorialne skladnosti, kar pomeni, da morata biti statutarno določen sedež in dejansko delovanje posloводства locirana v isti državi članici. Iz tega torej izhaja, da lahko SE določi svoj sedež le v tisti državi članici, v kateri dejansko deluje njeno posloводство.

Uredba pa v drugem odstavku 7. člena državam članicam dopušča opcijo, da v pravilih o sedežu SE določijo, da mora biti statutarni sedež SE lociran v tistem kraju, v katerem deluje posloводство.

O določitvi sedeža govori 433. člen ZGD-1. V njem je normirano pravilo, da se za opredelitev oz. za določitev sedeža slovenske SE uporabljajo nacionalna pravila, ki so zapisana v 30. členu istega zakona. Tako torej lahko ustanovitelj slovenske SE kot sedež določi kraj, kjer SE opravlja pridobitno dejavnost, ali kraj, kjer se vodijo njeni posli, oz. kraj, kjer deluje njeno posloводство.

Kakor lahko sklepamo iz zakonskih določil, za SE torej ne veljajo nobene posebnosti, ki bi to pravnoorganizacijsko obliko podrejele drugačnim pravilom, kajti pravila glede izbire kraja sedeža so enaka za domače delniške družbe kakor tudi za SE.

Kot sem že omenila, je ureditev sedeža SE urejena po teritorialnem principu, lahko pa se v praksi zgodi oz. nastopi položaj, pri katerem pride do razcepitve med statutarno določenim sedežem in dejanskim delovanjem posloводства. To je na primer, če posloводство SE prenese svoje delovanje v drugo državo članico in vodi posle SE iz države, ki ni država statutarno določenega sedeža SE. Ker je ta položaj nezdržljiv z načelom teritorialne skladnosti, ga Uredba SE ne sprejema in ga tudi sankcionira, in sicer s prenehanjem SE. Postopek za prenehanje SE izvede registrsko sodišče po uradni dolžnosti, kar določa 463. člen ZGD-1.

Določbe drugega odstavka 433. člena in prvega odstavka 463. člena ZGD-1, ki vsebinsko izpeljujejo določbe prvega odstavka 64. člena Uredbe SE, pa določajo oz. predvidevajo, da se lahko SE izogoe prenehanju tako, da:

- na podlagi poziva registrskega organa poskrbi za to, da se dejansko delovanje posloводства znova vzpostavi v državi statutarnega sedeža, tako se posloводство vrne v prvotno državo, ali
- opravi formalni postopek prenosa sedeža v tisto državo članico, kamor je posloводство preneslo dejansko delovanje. S tem statutarni sedež na neki način sledi poslovodu na teritorialno območje druge države članice (po Prelič, v: Ivanjko, 2009, str. 834).

5.2 ČEZMEJNI PRENOS SEDEŽA SE

Fleksibilnost gospodarskih subjektov v mednarodnem pravu pa na področju SE omogoča čezmejni prenos sedeža. SE je prva in za enkrat edina pravnoorganizacijska oblika, ki ji je na ravni Skupnosti omogočen čezmejni prenos statutarnega in dejanskega sedeža. Vendar tako, da ta družba ni v likvidacijskem postopku v državi izselitve in nima potrebe po ponovni ustanovitvi nove družbe v državi priselitve.

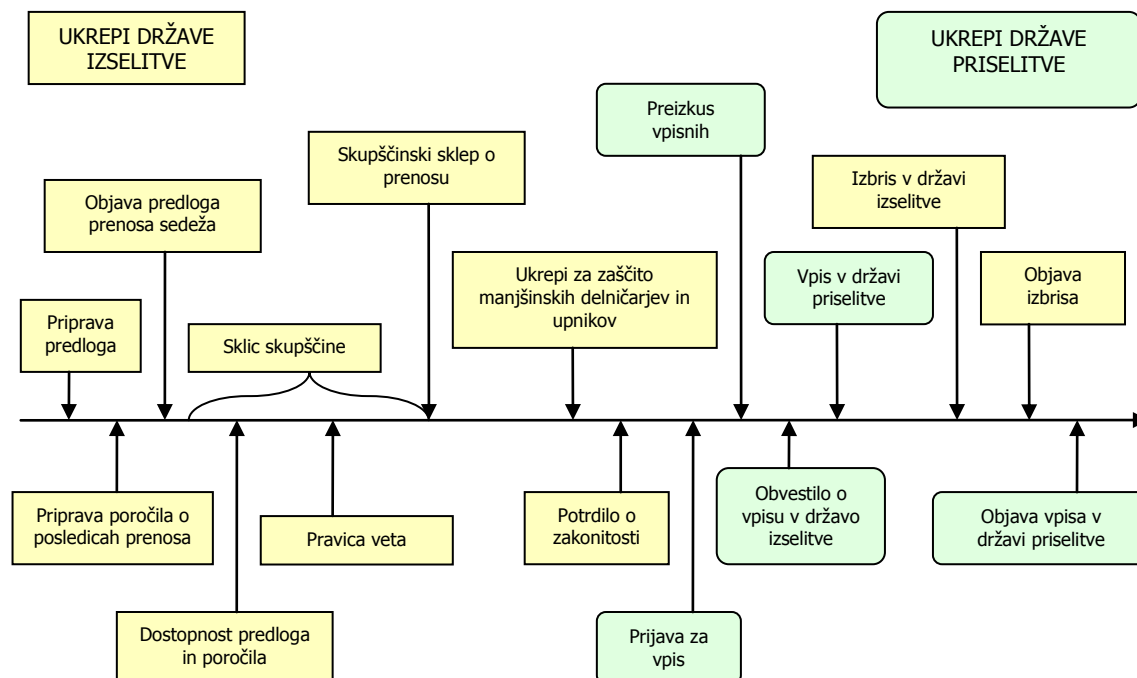
O tem govori 14. direktiva o čezmejnem prenosu statutarnega sedeža. Po tej direktivi ne pride do spremembe pravne oblike družbe, saj veljavno ustanovljena SE tudi po čezmejnem prenosu sedeža ostane SE, zanjo pa se še naprej uporabljajo skupnostne pravne določbe.

5.2.1 POSTOPEK ČEZMEJNEGA PRENOSA SEDEŽA

Ker je postopek čezmejnega prenosa sedeža zelo zapleten in zahteva številne koordinirane ukrepe s strani države izselitve kakor tudi države priselitve, sem postopek čezmejnega prenosa poskusila prikazati s pomočjo spodnje sheme.

Nato pa bom spodnjo shemo poskusila tudi analizirati s pomočjo ZGD-1 in Uredbe o statutu SE z določbami o prenosu statutarnega sedeža SE.

Slika 2: Postopek prenosa sedeža SE

Vir: Prirejeno po Theisen v Rajgelj, 2007, str. 300

V prvem koraku mora uprava oz. upravni odbor pripraviti predlog prenosa sedeža, ta predlog pa je treba objaviti v državi izselitve. Predlog prenosa sedeža mora vsebovati:

- predlagani statutarni sedež družbe,
- predlagani statut SE,
- morebitna nova firma SE,
- analiza vpliva na zaposlene,
- časovni plan namernega prenosa,
- načini zaščite delničarjev in/ali upnikov.

Zaščita delničarjev se po našem pravu zagotavlja s ponudbo za prevzem delnic tistih delničarjev, ki na skupščini, na kateri odločajo o prenosu sedeža, na zapisnik ugovarjajo sklepu o soglasju za prenos. Tem delničarjem je treba zagotoviti plačilo primerne denarne odpravnine. Primernost višine denarne odpravnine, ki je ponujena v predlogu prenosa sedeža SE, pa mora pregledati revizor. Revizorjevo poročilo o primernosti višine denarne odpravnine mora vsebovati mnenje revizorja o tem, ali je omenjena odpravnina primerna za prevzetje delnic.

Uprava oz. upravni odbor mora nato pripraviti poročilo o pravnih in ekonomskih vidikih prenosa in njegovem vplivu na delničarje, upnike in zaposlene.

Nato je treba predlagati nameravani prenos sedeža SE in o tem pripraviti pisno poročilo. Vendar po našem pravu to nalogo opravi nadzorni svet na podlagi poročila posloводства o prenosu sedeža SE in revizijskega poročila o primernosti višine denarne odpravnine (436. člen ZGD-1).

Uprava oz. upravni odbor mora vsaj dva meseca pred zasedanjem skupščine, ki odloča o prenosu sedeža SE, registrskemu organu predložiti predlog prenosa sedeža, katerega je prej pregledal nadzorni svet te družbe. Obvestilo o predložitvi predloga prenosa sedeža registrskemu organu mora družba objaviti ter v njem delničarje in upnike opozoriti na njihove pravice (437. člen ZGD-1).

Delničarji in upniki pa so upravičeni, da vsaj en mesec pred skupščino delničarjev, sklicano za odločitev o prenosu, na statutarnem sedežu SE proučijo:

- predlog prenosa,
- poročilo o ekonomskih in pravnih vidikih prenosa,
- revizijsko poročilo o primernosti višine denarne odpravnine,
- poročilo nadzornega sveta o pregledu prenosa sedeža,
- letno poročilo za zadnje poslovno leto.

Do teh zahtevkov so delničarji in upniki upravičeni, lahko pa zahtevajo tudi brezplačno kopijo teh dokumentov.

Nato se opravi skupščinska obravnava in po našem pravu mora uprava oz. upravni odbor na začetku skupščinske obravnave ustno obrazložiti vsebino predloga prenosa sedeža in delničarje obvestiti o vseh pomembnih spremembah premoženja družbe.

Na podlagi predloga in poročila mora o prenosu sedeža odločati skupščina SE z dvotretjinsko večino, razen če nacionalno delniško pravo, ki mu SE pripada, dovoljuje ali zahteva višjo večino. Ta odločitev pa določa nadaljnjo spremembo statuta, saj je sedež družbe njegov obvezni sestavni del. Po slovenskem pravu je za omenjeni sklep potrebna tričetrtinska večina zastopanega osnovnega kapitala, statut pa lahko določi drugačne zahteve, a ne manj kot večino zastopanega kapitala.

Skupščina o predlogu prenosa sedeža ne sme odločati prej kot dva meseca po objavi poročila. Pomanjkljivosti v zvezi s skupščinskim sklepom imajo za posledico njihovo ničnost ali izpodbojnost, skladno s splošnimi pravili nacionalnega delniškega prava.

Zakonodaja držav članic lahko določi, da je prenos sedeža SE, vpisane v register te države, brez učinka, če bi povzročil spremembo veljavnega prava. Takšen ugovor lahko poda kateri od pristojnih organov te države članice v določenem roku, ki je v tem primeru dva meseca od objave poročila o pravnih in ekonomskih vidikih prenosa in odločanjem na skupščini, vendar je to možno izpeljati le na podlagi javnega interesa. Slovensko pravo pa takšne ureditve ne vsebuje.

Nato na podlagi vpisa namere prenosa sedeža SE pristojni organ v državi statutarnega sedeža izda potrdilo, da so bila izvedena vsa dejanja in formalnosti, ki jih je treba opraviti pred prenosom sedeža. V slovenskem pravu preizkus prenosa zakonitosti izvedenih postopkov opravi in izda omenjeno potrdilo sodišče. SE pa mora sodišče pred izdajo tega potrdila prepričati, da so ustrezno zaščiteni interesi manjšinskih delničarjev, upnikov in imetnikov drugih pravic v zvezi s SE. Ko sodišče ugotovi, da so opravljena vsa predpisana pravna opravila in da so izpolnjene vse zahteve za prenos sedeža, vpiše namero prenosa sedeža SE v register in izda potrdilo. To potrdilo pa je treba predložiti za vpis v register države priselitve.

Država novega statutarnega sedeža lahko registrira SE šele, ko ji je predloženo zgoraj omenjeno potrdilo. Nato pa mora obvestiti državo izselitve o njihovi registraciji SE, saj ta lahko na podlagi tega opravi izbris. Tako je v obeh državah treba objaviti registracijo in izbris.

6 USTANOVITEV SE IN D. D.

Kot lahko skupno trdim za obe družbi, tako d. d. kakor tudi evropsko delniško družbo, je njuna ustanovitev zelo zapletena. Ustanovitev je mnogo bolj zapletena kot na primer ustanovitev osebne družbe ali ustanovitev družbe z omejeno odgovornostjo.

Skupno obema družbama je, da njuna ustanovitev zajema celoto zaporedja postopkov in aktivnosti, ki so z zakonom predpisane.

Za ustanovitev delniške družbe je potrebna ena ali več fizičnih oseb, lahko tudi pravnih oseb. Za ustanovitev evropske delniške družbe pa to ne velja, saj statusa neposrednega ustanovitelja evropske delniške družbe ne morejo pridobiti fizične osebe, možna je le posredna udeležba fizičnih oseb preko članske strukture pravnih oseb kot ustanoviteljev.

Po zakonu pa morata obe družbi imeti določen osnovni kapital, ali drugače, minimalni ustanovitveni kapital. Ta znesek osnovnega kapitala je pri d. d. v Sloveniji 25.000 €, pri evropski delniški družbi pa je ta znesek mnogo večji, in sicer minimalno 120.000 €. Ta dva zneska sta, kot sem že omenila, minimalna, tako da je osnovni kapital lahko vedno tudi večji od zakonsko določenega.

Delniška družba se lahko ustanovi po dveh postopkih, ta dva postopka sta:

- postopek sočasne (simultane) ustanovitve, in
- postopek postopne (sukcesivne) ustanovitve.

Postopek sočasne (simultane) ustanovitve delniške družbe je v sedANJI praksi bolj poudarjen postopek ustanavljanja delniških družb. Pri tem postopku ustanovitelji sami vpišejo in prevzamejo ves delniški kapital. To določa tudi ZGD-1 in dodaja, da morajo ustanovitelji sprejeti in podpisati statut delniške družbe (189. člen).

Prvi nadzorni svet ali prvi upravni odbor imenujejo ustanovitelji, ki so takrat edini delničarji družbe. Ti so imenovani le do zasedanja prve skupščine, ko se opravijo nove volitve članov nadzornega sveta oz. članov upravnega odbora.

Pred vpisom družbe v sodni register je treba vplačati tudi že zgoraj omenjeni osnovni kapital, bodisi v denarju bodisi s stvarnimi vložki. Po vplačilu osnovnega kapitala in imenovanju začasnih organov družbe se družba pripravi za vpis. Le-tega pa ne opravijo ustanovitelji sami, temveč člani organov vodenja ali nadzora (198. člen ZGD-1). Pred tem vpisom pa morajo ustanovitelji sestaviti izčrpno pisno poročilo o poteku ustanovitve družbe.

Postopek postopne (sukcesivne) ustanovitve delniške družbe, je veliko kompleksnejši, zahtevnejši in bolj formaliziran od sočasne ustanovitve. ZGD-1 opredeljuje postopno oz.

sukcesivno ustanovitev s tem, da ustanovitelji sprejmejo statut, objavijo prospekt, prevzamejo določen del delnic zase, druge delnice pa vpisujejo na podlagi prospekta (prvi in drugi odstavek 207. člena ZGD-1). Bistveno je torej, da ustanovitelji ne prevzamejo vseh delnic tako kot pri sočasni ustanovitvi, vendar del delnic morajo prevzeti. Tako ZGD-1 ne določa nobenega minimalnega števila delnic, ki jih ustanovitelji morajo prevzeti, zakonskemu kriteriju zadošča, če vsak ustanovitelj prevzame zgolj eno delnico. Druge delnice pa vpisujejo na podlagi oglasa z vabilom k javnemu vpisu delnic, ki ga zakon, kot sem že zgoraj omenila, imenuje tudi prospekt. Čas za vpisovanje oz. rok za vpisovanje in vplačilo delnic pa ne sme biti daljši od treh mesecev od dneva, ki je določen za začetek vpisovanja. Pri tej ustanovitvi praviloma sodeluje banka, ki za ustanovitelje izdela tudi prospekt in tehnično posreduje pri emisiji delnic. To ZGD-1 izrecno predpisuje.

Po uspelem vpisu in vplačilu delnic sledi faza razdelitve vpisanih delnic in šele z dodelitvijo delnic vpisnikom pride do dejanskega prevzema vseh delnic, pri čemer družba nastane.

Evropsko delniško družbo pa je za razliko od delniške družbe možno ustanoviti na štiri oz. pet različnih načinov. Temu rečemo tudi pristop »numerus clausus«, po katerem je SE mogoče ustanoviti samo na štiri primarne, izrecno določene načine, ki so:

- z združitvijo dveh ali več obstoječih delniških družb iz najmanj dveh držav članic (združena SE), (prvi odstavek 2. člena Uredbe SE),
- z oblikovanjem holdinške družbe, ki bo imela v lasti delniške družbe oz. družbe z omejeno odgovornostjo iz najmanj dveh držav članic (holdinška SE), (drugi odstavek 2. člena Uredbe SE),
- z ustanovitvijo odvisne družbe s strani družb iz najmanj dveh držav članic (odvisna SE, hčerinska SE), (tretji odstavek 2. člena Uredbe SE),
- s preoblikovanjem obstoječe delniške družbe, ki je imela najmanj dve leti odvisno družbo v drugi državi članici (preoblikovana SE), (četrti odstavek 2. člena Uredbe SE).

Poleg teh štirih omenjenih primarnih, osnovnih modelov ustanovitve delniške družbe pa obstaja tudi možnost izvedene ustanovitve SE na sekundarni način, s strani že obstoječe SE (izvedena SE), pri kateri gre torej za SE, ki jo ustanovi eno ali več odvisnih družb v obliki SE (drugi odstavek 3. člena Uredbe SE). V tem primeru je v vlogi ustanovitelja ena sama družba SE, in sicer obstoječa, ne pa dve ali več pravnih oseb, ki same niso SE, kot pri prvih štirih primarnih ustanovitvenih načinih.

Glede primarnih načinov ustanavljanja SE lahko ugotovimo, da je za prve tri načine (združitev, holding SE in hčerinska SE) značilna obvezna udeležba vsaj dveh ustanoviteljev, le pri četrtem zadošča sodelovanje enega ustanovitelja, delniške družbe, ki se preoblikuje v SE (Prelič, 2009, str. 71).

6.1 USTANOVITEV SE Z ZDRUŽITVIJO

Po prvem odstavku 2. člena Uredbe SE lahko delniške družbe iz različnih držav članic ustanovijo SE z združitvijo. Konstituiranje SE po postopku združitve je po vsebinskih značilnostih klasičen primer čezmejne oz. mednarodne združitve oz. fuzije.

Ustanovitev SE z združitvijo je podrobneje urejena v členih od 17. do 31. Uredbe SE. Združitev se opravi, enako kot tudi v slovenskem pravu v 580. členu ZGD-1, v dveh klasičnih oblikah. Ti dve obliki sta:

- pripojitev (določena v točki (a) drugega odstavka 17. člena Uredbe SE), in
- spojitve (določena v točki (b) drugega odstavka 17. člena Uredbe SE).

Pri pripojitvi pridobi status SE prevzemna družba, pri spojitvi pa nova družba (2. odstavek 17. člena Uredbe SE). Pripajanje pa povzroči tudi preoblikovanje obstoječe prevzemne družbe v SE (točka (d) prvega odstavka 29. člena Uredbe SE).

Pravne posledice, ki jih ob združitvi določa Uredba SE, so klasične pravne posledice vsakršne združitve kot oblike materialnega statusnega preoblikovanja, te posledice so:

- vse premoženje in vse obveznosti prevzetih delniških družb z univerzalnim pravnim nasledstvom preidejo na prevzemno (pri pripojitvi) oziroma novo (pri spojitvi) družbo, torej na SE (točka (a) prvega oziroma drugega odstavka 29. člena Uredbe SE),
- delničarji prevzete družbe oziroma prevzetih družb pridobijo pravico zahtevati delnice prevzete oziroma nove družbe SE (točka (b) prvega oziroma drugega odstavka 29. člena Uredbe SE),
- prevzeta oziroma prevzete družbe prenehajo (točka (c) prvega oziroma drugega odstavka 29. člena Uredbe SE).

Če skušamo zgoščeno poudariti tipične statusno pravne značilnosti vsake združitve, katerih pravilno poznavanje je bistveno tudi za razumevanje tega načina konstituiranja SE, lahko posplošeno ugotovimo, da so združitve gospodarskih družb najbolj intenzivna oblika podjetniških integracij (po Prelič, 2009, str. 73).

Postopek ustanovitve je načrtan z Uredbo SE in dopolnjen s splošno nacionalno delniško zakonodajo, ki v skladu s Tretjo direktivo 78/855 o notranjih združitvah ureja združitve delniških družb znotraj posamezne države članice. Poleg teh določb pa lahko država članica v zakonu o uvedbi SE sprejme posebne določbe za zaščito manjšinskih delničarjev.

Najprej se za ustanovitev evropske delniške družbe z združitvijo poda predlog pogodbe o združitvi in objavi bistvene podatke. Tu morajo uprave oz. upravni odbori družb sestaviti predlog pogodbe o združitvi, ki vsebuje zelo pomembne sestavine, kot je pogodba o pripojitvi po slovenskem pravu. Te sestavine so na primer:

- firma in sedež vsake od udeleženih družb in SE,
- menjalno razmerje delnic in znesek morebitne denarne odpravnine,

- pogoji dodelitve delnic SE,
- datum, do katerega imajo delničarji SE pravico do udeležbe pri dobičku, in pogoje, ki so povezani s to pravico,
- datum, po katerem se bodo v računovodske namene transakcije udeleženih družb obravnavale kot transakcije SE,
- posebne pravice delničarjev SE in imetnikov drugih vrednostnih papirjev,
- morebitne ugodnosti, priznane strokovnjakom, ki pregledajo predlog združitve, ali članom upravnih, poslovodnih, nadzornih ali kontrolnih organov udeleženih družb,
- statut SE, in
- informacije o postopkih sklepanja sporazumov o udeležbi delavcev.

Nato se pripravi revizijsko poročilo. To se pripravi na podlagi revizije, ki se lahko opravi v vsaki udeleženi družbi posebej, lahko pa eden ali več revizorjev sestavi enotno poročilo za delničarje vseh udeleženih družb.

Po opravljeni reviziji je treba pridobiti soglasje skupščine k združitvi. Skupščina vsake od udeleženih družb mora odobriti predlog združitve, pri čemer si vsaka od njih lahko pridržijo pravico, da za registracijo SE zahteva izrecno ratifikacijo sporazuma o načinu udeležbe delavcev (23. člen Uredbe SE).

Nato je treba pridobiti oblastno dovoljenje za združitev. To dovoljenje izda v vsaki državi članici sodišče, notar ali drug pristojni organ v obliki potrdila o končanih predzdružitvenih dejanjih in formalnostih. Vsaka od udeleženih družb mora zato v šestih mesecih od izdaje pristojnemu organu predložiti potrdilo o končanih predzdružitvenih dejanjih, skupaj z izvodom odobrenega predloga združitve. Zakonodajca države članice pa lahko za svoje družbe določi, da ne smejo sodelovati pri ustanavljanju SE z združitvijo, če pred izdajo potrdila o končanih predzdružitvenih dejanjih in formalnostih katerikoli pristojni oblastni organ temu ugovarja, vendar mora biti tak ugovor utemeljen z javnim interesom (19. člen Uredbe SE).

Na koncu pa se opravi sama registracija evropske delniške družbe. Združitev in sočasna ustanovitev SE začeta veljati na datum registracije SE, vendar se SE ne sme registrirati, dokler ne pridobi predzdružitvenih in izvedbenih oblastnih dovoljenj, kot sem jih omenila zgoraj (po Rajgelj, 2007, str. 283–285).

6.2 USTANOVITEV HOLDINGA SE

Ustanovitev holdinške SE se od drugih načinov ustanovitve razlikuje po tem, da premoženje SE z vloški zagotavljajo delničarji delniških družb, poleg njih pa tudi imetniki poslovnih deležev družb z omejeno odgovornostjo, ki si skupaj prizadevajo za ustanovitev SE v zameno za delnice tako na novoustanovljene SE. Koncept ustanavljanja holdinške SE po uredbi je torej tak, da si vsaj dve družbi iz različnih držav članic, ki sta lahko organizirani kot delniška družba ali družba z omenjeno odgovornostjo, prizadevata svoje

delničarje oziroma imetnike poslovnih deležev pripraviti do tega, da bi pripadajoče jim delnice oziroma poslovne deleže v teh družbah zamenjali za delnice SE, ki naj bi se s tem ustanovila.

Končna pravna posledica izvedbe omenjenega postopka ustanovitve je tako, da novoustanovljena SE kapitalsko obvladuje družbe, ki so si prizadevale za njeno ustanovitev, se pravi, da SE kapitalsko obvladujejo dotedanji delničarji oziroma imetniki poslovnih deležev družb, ki so si prizadevale za ustanovitev holdinške SE, sama ima položaj obvladujoče holdinške družbe, drugače povedano, tudi položaj korporacijske družbe matere, družbe, ki pa so si prizadevale za njeno ustanovitev, pa so v položaju odvisne družbe v ti. položaju korporacijske družbe hčere.

Pobudo za ustanovitev holdinške SE tako posredujejo poslovodni organi družb, ki si prizadevajo za njeno ustanovitev, s tem da izdelajo načrt ustanovitve holdinške SE, v katerem predlagajo ustanovitev, ter poleg opredelitve statusnih atributov bodoče holdinške SE navedejo in ustrezno obrazložijo pravno-ekonomske posledice ustanovitve na položaj delničarjev oziroma imetnikov poslovnih deležev (drugi odstavek 32. člena Uredbe SE).

Končna odločitev ustanovitve holdinške družbe je v pristojnosti delničarjev oziroma imetnikov poslovnih deležev, ki načrt ustanovitve holdinške SE potrjujejo z odločanjem na skupščinah (šesti odstavek 32. člena Uredbe SE). V Uredbi ni določila o večini, ki je potrebna za potrditev načrta ustanovitve holdinške SE, zato je treba izhajati iz temeljne ugotovitve, da je to zaradi svojega pomena taka odločitev, ki zahteva tričetrtinsko večino, s čimer je ta večina enaka večinam, potrebnim pri drugih načinih ustanovitve SE.

Holdinška družba pa se zgolj s potrditvijo načrta ustanovitve SE na skupščinah družb še ne konstituira. Za ustanovitev je tako potrebno, da v določenem roku (tri mesece) po sprejetju sklepa o potrditvi načrta holdinške SE zadostno število delničarjev oziroma imetnikov poslovnih deležev družb, ki so si prizadevale za ustanovitev holdinške SE, izroči holdinški SE svoje delnice oziroma poslovne deleže. Temeljni pogoj, ki ga v sklopu te zahteve postavlja Uredba, je ta, da mora biti volumen izročenih delnic oziroma poslovnih deležev tak, da bo holdinški SE zagotovljen vsaj nadpolovični glasovalni vpliv v družbah, ki so si prizadevale za njeno ustanovitev (zadnji stavek drugega odstavka 32. člena Uredbe SE). Ta volumen pa mora biti sicer omenjen in določen v načrtu ustanovitve holdinške SE (po Prelič, 2004, str. 1436–1437).

6.3 USTANOVITEV HČERINSKE SE

Konstituiranje SE kot hčerinske družbe je Uredba SE uredila precej lapidarno oziroma zgoščeno, saj je temu načinu ustanovitve namenila zgolj dva člena, to sta 35. in 36. člen Uredbe SE.

V 35. členu Uredba SE tako usmerja na ustanovitev hčerinske SE v skladu s tretjim odstavkom 2. člena Uredbe SE, kjer so med splošnimi določbami urejene bistvene posebnosti glede ustanavljanja hčerinske SE. Pri konstituiranju SE kot hčerinske družbe je določen najširši katalog potencialnih ustanoviteljev, saj so lahko v vlogi ustanovitelja različne pravne osebe zasebnega in tudi javnega prava, torej ne nujno le gospodarske družbe. S tem pa je ustanavljanje SE omogočeno tudi osebnim družbam.

Kakor pri ostalih ustanovitvenih načinih Uredba SE tudi pri ustanovitvi hčerinske SE kot pogoj za udeležene pravne osebe določa mednarodni element, in sicer mora za vsako od najmanj dveh udeleženih pravnih oseb veljati zakonodaja druge države članice (točka (a) tretjega odstavka 2. člena Uredbe SE), ali pa mora imeti vsaka od najmanj dveh udeleženih pravnih oseb najmanj dve leti bodisi hčerinsko družbo, za katero velja zakonodaja druge države članice, bodisi podružnico v drugi državi članici (točka (b) tretjega odstavka 2. člena Uredbe SE).

Z vidika Uredbe SE je bistveno, da se za oblikovanje hčerinske SE uporabljajo pravila veljavnega korporacijskega prava držav članic, s katerimi je urejen postopek ustanavljanja hčerinskih družb (36. člen Uredbe SE). Se pravi, da to pomeni, da naš zakonodajalec samo zaradi implementacije Uredbe SE v tem delu ni bil zavezan sprejemati posebnih pravil za ustanavljanje na ta način, kajti predvidena je neposredna uporaba veljavnega nacionalnega korporacijskega prava. Zato v ZGD-1 ta način konstituiranja ni vključen.

Odločitev o konstituiranju hčerinske SE bo drugače kot pri drugih načinih ustanavljanja SE, pri katerih določitev sprejemajo delničarji oziroma družbeniki udeleženih družb, večinoma sprejelo poslovodstvo udeleženih družb oziroma njihovi pristojni organi. Vendar pa bo v slovenskih delniških družbah ustanoviteljicah SE potreben sklep skupščine delničarjev družbe, ki bo moral biti sprejet z (kvalificirano) najmanj tremi četrtinami pri sklepanju zastopanega osnovnega kapitala (prvi odstavek 330. člena in drugi odstavek 329. člena ZGD-1).

6.4 USTANOVITEV SE S PREOBLIKOVANJEM D. D.

Kot sem že omenila, se delniška družba, ki je bila ustanovljena po pravu ene od držav članic, lahko preoblikuje v SE. Pogoj za tovrstno preoblikovanje je, da ima družba, ki si želi preoblikovati vsaj dve leti odvisno družbo, registrirano v drugi državi članici (2. člen Uredbe SE).

Medtem ko so bile vse druge oblike vsebovane že v predlogu iz leta 1991, je bila ustanovitev s preoblikovanjem uvedena na novo. Posebej ta način ustanovitve naj bi množici delniških družb v državah članicah omogočil prve prehode na novo nadnacionalno obliko (Rajgelj, 2007, str. 294–295).

Preoblikovanje je v drugem odstavku 37. člena Uredbe SE mišljeno tako, da se pri njem ohrani identiteta delniške družbe, ki se preoblikuje v SE. Tako gre torej za posebno obliko formalnega statusnega preoblikovanja. Pri tem se premoženje družbe, ki se preoblikuje, ne spreminja, prav tako družba ne spreminja svoje pravne pripadnosti, ampak se spreminjajo le formalne, pravno-statusne značilnosti, ne pa, kot sem zgoraj omenila, premoženjsko-podjetniške značilnosti družbe.

Podjetje je po izvedenem preoblikovanju pravzaprav enako podjetju pred preoblikovanjem, spremenjena je le njegova pravnoorganizacijska oblika in na njej temelječa notranja korporacijska ureditev. To poudarja določba drugega odstavka 37. člena Uredbe SE, po kateri preoblikovanje SE ne povzroči prenehanja družbe, ki se preoblikuje, in prav tako ne pomeni ustanovitve nove pravne osebe.

Pobudo za preoblikovanje delniške družbe v SE da oz. pripravi poslovodni ali upravni organ družbe, ki pripravi predlog preoblikovanja in poročilo, v katerem razloži in utemelji pravne in ekonomske vidike preoblikovanja ter navede posledice sprejetja oblike SE za delničarje in delavce (četrti odstavek 37. člena Uredbe SE).

Zaradi na videz enostavne konstrukcije so tudi v ZGD-1 pri preoblikovanju delniške družbe v SE poudarjeni le posamezni specifični vidiki, ki se nanašajo predvsem na tako imenovanje vnaprejšnje varovanje interesa delničarjev s pravočasnim in celovitim seznanjanjem delničarjev o posledicah preoblikovanja, če bo to izglasovano, in zunanjo kontrolo postopka s strani revizorja (Kerčman et al., 2006, str. 476).

Zanimivo je tudi, da tretji odstavek 37. člena določa tudi, da se statutarni sedež ne sme prenesti iz ene države članice v drugo hkrati z izvedbo preoblikovanja. Slovenska delniška družba, ki se bo želela preoblikovati v SE, se bo tako morala ustanoviti kot slovenska SE, s statutarnim sedežem v Sloveniji.

Na videz takšna odločitev ni povsem logična, saj nasprotuje smernici o večnacionalni udeležbi pri ustanovitvi SE. Logična postane šele z vidika razloga za njeno uvedbo, ki je v smislu bojazni pred prehitrim razvojem konkurence sistemov. Preveliko mobilnost družb pri ustanovitvi SE s preoblikovanjem želi zakonodajalec zmanjšati z vezanostjo na teritorij ene same države, pri drugih oblikah ustanovitve pa to želi doseči z obvezno večnacionalno udeležbo. Vprašljivo je le vprašanje, koliko je takšna določba sploh smiselna in učinkovita, saj nato nikjer ni zakonske določbe, koliko časa takšna SE, ki nastane s preoblikovanjem, ne sme pa tudi prenesti statutarnega sedeža (glej Rajgelj, 2007, str. 295).

6.5 SKUPNE ZNAČILNOSTI USTANOVITVENIH POSTOPKOV

Če na kratko povzamem, katere so glavne skupne značilnosti možnih načinov ustanovitve evropske delniške družbe, lahko povem, da je pogoj za ustanovitev SE mednarodni

element poslovanja gospodarskih družb, se pravi, da morajo biti registrirane v različnih državah članicah.

Povem lahko tudi, da se novonastala pravna oseba ne more neposredno ob nastanku registrirati kot SE. Onemogočeno je tudi, da pravna oseba, ki ni registrirana v državi članici, sploh sodeluje pri ustanovitvi evropske delniške družbe.

Ni nujno, da so pri ustanavljanju udeležene samo delniške družbe, temveč lahko pri ustanovitvi sodelujejo tudi družbe z omenjeno odgovornostjo, včasih pa tudi druge pravne osebe bodisi javnega bodisi zasebnega prava.

Ustanovitveni kapital znaša 120.000,00 evrov in je v državah članicah, ki niso članice Evropske monetarne unije, izražen po na en dan pred registracijo veljavnem menjalnem tečaju v domači valuti države članice, v kateri se SE registrira. V nekaterih državah članicah za primerljivo nacionalno družbo zahtevajo večji ustanovitveni kapital, tako da to pravilo velja tudi za evropske delniške družbe, ki se tam registrirajo.

Način registracije je podrejen nacionalnim zakonodajam držav članic. Sama ustanovitev SE se objavi v uradnem listu EU (Official Journal), vendar pa tovrstna objava družbi še ne prinaša pravne sposobnosti. SE pridobi pravno subjektiviteto z dnem vpisa v sodni ali drug formalni v državi članici za to določen register. Za SE namreč v EU ni posebnega registra (Tratnik, 2002, str. 201).

Pri registraciji nove SE pride do izraza tudi povezanost med Uredbo SE in Direktivo o participaciji delavcev. Evropska delniška družba se namreč lahko vpiše v sodni register le pod pogojem, da je bil pred tem sklenjen sporazum o sodelovanju delavcev pri upravljanju, oziroma, da je bila sprejeta odločitev, da se pogajanja začnejo.

7 PREOBLIKOVANJE SE V DELNIŠKO DRUŽBO

Uredba SE dopušča vsaki SE, ne glede na način njenega nastanka, ponovno preoblikovanje nazaj v redno delniško družbo nacionalnega prava, pri čemer Uredba v prvem odstavku 66. člena postavlja dve omejitvi, in sicer:

- SE, ki naj bi se preoblikovala v delniško družbo, mora (v pravnoorganizacijski obliki SE) obstajati vsaj dve leti, to pomeni, da mora biti kot SE vsaj dve leti vpisana v register, in
- preoblikovati s sem izključno v redno delniško družbo nacionalnega prava.

Tudi preoblikovanje SE v redno delniško družbo je pojavna oblika formalnega statusnega preoblikovanja, ki ohranja identiteto preoblikovanega pravnega subjekta (drugi odstavek 66. člena Uredbe SE).

Za postopek preoblikovanja SE v redno delniško družbo Uredba SE ne predvideva posebnosti v primerjavi z zrcalno sliko, če bi gledali preoblikovanje delniške družbe v SE. Tudi to preoblikovanje se začne na pobudo posloводства (upravnega odbora) SE, ki naj bi se preoblikovala v delniško družbo. Pobudo za preoblikovanje izrazi posloводство (upravni odbor) SE tako, da izdelava načrt preoblikovanja SE v delniško družbo in poročilo, v katerem s pravnega in ekonomskega vidika utemelji, zakaj predlaga preoblikovanje, v čem vidi prednosti te pravnoorganizacijske oblike, predvsem pa mora razložiti učinke oziroma pravne posledice, ki bodo s preoblikovanjem nastale za delničarje ter za zaposlene v SE (tretji odstavek 66. člena Uredbe SE).

Načrt preoblikovanja je treba vsaj mesec dni pred dnem odločanja na skupščini SE objaviti, za kar veljajo nacionalna pravila (četrti odstavek 66. člena Uredbe SE), kot so predvidena pri združitvah družb. Zaradi varovanja interesa delničarjev in upnikov predvideva uredba SE tudi revizijsko kontrolo načrta preoblikovanja (peti odstavek 66. člena Uredbe SE). Pred odločanjem o soglasju za preoblikovanje naj bi revizor, ki ga imenuje sodišče, preveril nameravano preoblikovanje. Enako kot pri zrcalnem preoblikovanju se mora predvsem opredeliti, ali po preoblikovanju delniška družba razpolaga s premoženjem, ki dosega vsaj njen osnovni kapital in obvezne rezerve, torej s premoženjem, ki ga ni dopustno razdeliti delničarjem v obliki dividend.

Končna odločitev o preoblikovanju SE v redno delniško družbo je seveda v pristojnosti delničarjev (šesti odstavek 66. člena Uredbe SE). Sklep o soglasju za preoblikovanje SE v delniško družbo sprejemajo na način in pod pogoji, kot so predpisani za sprejemanje odločitve o pripojitvi.

Glede preoblikovanja SE v redno delniško družbo ZGD-1 v 461. členu določa le smiselno uporabo določb ZGD-1 o preoblikovanju delniške družbe (po Ivanjko, 2009, str. 855–856).

8 ORGANIZACIJSKA STRUKTURA SE IN D. D.

Organizacija vsake družbe je izjemnega pomena, saj iz nje izhajajo modeli vodenja in upravljanja. Tako sta na področju delniškega prava izoblikovani struktura *enotirnega* in *dvotirnega* sistema vodenja.

Ta dva sistema uporabljata tako delniška družba kakor tudi evropska delniška družba. Med obema sistemoma upravljanja je pomembna razlika v tem, ali se med delničarji kot lastniki ter direktorjem oziroma direktorji kot poslovnim organom oblikuje še vmesni organ, ki prevzema funkcijo delničarjev kot lastnikov pri imenovanju, kontroli ter odpoklicu direktorja kot poslovnega organa.

Dvotirni sistem se je uveljavil predvsem v nemškem delniškem pravu in pravu nekaterih skandinavskih držav, medtem ko je enotirni sistem uveljavljen predvsem v pravnih sistemih držav s common law, prav tako je ta sistem osnova za strukturiranje organov delniške družbe v romanskih in drugih evropskih državah.

Vprašanje strukturiranja organov delniške družbe je tesno povezano s sociološkimi vidiki pomena delniške družbe in vprašanjem podružabljanja poslovanja delniške družbe, in sicer po eni strani približati delo delniške družbe v čim večji meri družbenikom in javnosti, zaradi česar se vključujejo v njeno upravljavsko strukturo tudi zunanje osebe, ki sicer niso delničarji, po drugi strani pa v čim večji meri vključiti v upravljavsko strukturo tudi zaposlene.

8.1 UPRAVLJANJE SE

V primerjavi z večino nacionalnih delniških ureditev oz. zakonodaj je pomembna značilnost SE možnost izbire med enotirnim sistemom upravljanja z upravnim organom in dvotirnim sistemom upravljanja z nadzornim organom in poslovnim organom.

Pomembno je poudariti, da noben sistem upravljanja ni brez pomanjkljivosti.

Izbira načina upravljanja je prepuščena ustanoviteljem se, ki odločitev o enotirnem oz. dvotirnem upravljanju zapišejo v statut (38. člen Uredbe SE). Države članice, ki so takšno možnost predvidele že za nacionalne delniške družbe, niso imele težkega dela, druge pa so morale pravila manjkajočega sistema dodatno izoblikovati. Pri tej uvedbi omenjenega enotirnega sistema je bil zgled anglosaški korporacijsko-pravni krog, pri uvedbi dvotirnega pa germanski. Pravica izbire upravljalnega sistema obstaja neodvisno od tega, ali za SE veljajo pravila o delavskem soodločanju ali ne.

Slovenski zakonodajalec se je ob uvedbi SE v slovensko pravo odločil, da izbiro med enotirnim in dvotirnim sistemom upravljanja omogoči tudi nacionalnim delniškim družbam.

V splošnem delniškem pravu je tako podrobno uredil oba sistema upravljanja, pri ureditvi SE pa je določil samo, da se za upravljanje SE smiselno uporabljajo določbe ZGD-1, ki veljajo za nacionalne delniške družbe, če uredba ne določa drugače.

8.1.1 DVOTIRNI SISTEM UPRAVLJANJA SE

Uredba vsebuje določbe o dvotirnem sistemu v členih od 39. do 42. Posle družbe vodi poslovodni organ na lastno odgovornost. Pri tem uredba omogoča, da lahko posamezna država članica določi, da je eden ali več direktorjev odgovornih za tekoče vodenje, če je to v tej državi na splošno določeno za domače delniške družbe (prvi odstavek 39. člena). To bi pomenilo, da bi poleg uprave in nadzornega sveta imeli še izvršilnega direktorja oziroma izvršilni odbor, torej kar tri organe. Ta možnost je predvidena na zahtevo Švedske in se v državah, ki že imajo dvotirni sistem urejen v nacionalni zakonodaji (kot primer Avstrija, Nemčija in Slovenija), ne bo uporabila (po Bratina 2005, str. 916).

Pri imenovanju uprave je prav tako določena izjema, in sicer lahko v tistih državah, ki imajo to urejeno za nacionalne družbe, člane uprave namesto nadzornega sveta imenuje kar skupščina družbe (drugi odstavek 39. člena Uredbe).

Uredba izrecno določa nezdržljivost funkcije člana uprave in člana nadzornega sveta, pri čemer omogoča izjemo, da za določen čas funkcijo manjkajočega člana uprave lahko opravlja eden izmed članov nadzornega sveta, vendar mu ta čas miruje funkcija člana nadzornega sveta (tretji odstavek 39. člena). Število članov uprave in nadzornega sveta se določi v statutu SE. Posamezne države članice lahko v svoji zakonodaji določijo najnižje in najvišje število članov (četrti odstavek 39. člena in tretji odstavek 40. člena). Zadnji odstavek 39. člena Uredbe pa je članicam, ki še niso imele zakonsko urejenega dvotirnega sistema, naložil, da so ga uredile.

Uredba v 41. členu natančno določa, kako poteka poročanje uprave nadzornemu svetu. Ureditev poročanja v Sloveniji je enaka, kot je bila že v prejšnjem Zakonu o gospodarskih družbah, tako da je veljavni zakon ZGD-1 na tem področju ostal nespremenjen.

8.1.2 ENOTIRNI SISTEM UPRAVLJANJA

Uredba ureja enotirni sistem v členih od 43 do 45. Uredba uporablja izraz organ upravljanja, kar predstavlja upravni odbor, ki ga uporablja ZGD-1. Upravni odbor tako vodi posle SE (prvi odstavek 43. člena). Uredba v istem odstavku pooblašča države članice, da lahko s svojimi predpisi določijo delegacijo pristojnosti na izvršilne direktorje, če to na splošno velja tudi za nacionalne delniške družbe z enotirnim sistemom. ZGD-1 predvideva možnost delegacije pristojnosti na izvršilne direktorje.

Upravni odbor se sestane vsake tri mesece oziroma pogosteje, če je to določeno v statutu SE, in obravnava poročilo o poteku poslov in predvidenem nadaljevanju razvoja poslovanja (prvi odstavek 44. člena Uredbe). Vsak član upravnega odbora lahko po

drugem odstavku 44. člena Uredbe zahteva vsako informacijo, predloženo upravnemu odboru.

Člane upravnega odbora imenuje neposredno skupščina delničarjev (tretji odstavek 43. člena Uredbe). Število članov upravnega odbora se določi s statutom SE, pri čemer lahko države članice v svoji zakonodaji določijo najmanjše in največje število članov (drugi odstavek 43. člena Uredbe). Če za organ veljajo določila o samoupravljanju, mora biti sestavljen iz najmanj treh članov. Upravni odbor sam izmed svojih članov imenuje svojega predsednika. Če polovico organa izvolijo delavci, potem mora biti predsednik eden izmed tistih članov, ki jih je izvolila skupščina (45. člen Uredbe).

Niti v Evropi in niti v svetu ne obstaja enotni model notranje organizacije dela upravnega odbora, zato omogoča formulacija 4. člena Uredbe različne možnosti delitve na izvršilne in neizvršilne direktorje ter delegacijo pristojnosti na posamezne člane upravnega odbora v skladu z nacionalno zakonodajo držav članic. Pri tem gre za zavestno odločitev Evropske komisije, ki želi na ta način vzpostaviti konkurenco pravnih sistemov, saj bodo delničarji SE ob upoštevanju vseh pogojev za sedež svoje SE prav gotovo izbrali državo članico, ki bo imela najbolj prijazno pravno okolje za delovanje SE (Bratina 2005, str. 918).

8.1.3 SKUPNE DOLOČBE ZA DVOTIRNI IN ENOTIRNI SISTEM

Skupne določbe, ki se uporabljajo za vse organe vodenja in nadzore SE, ne glede na to, kateri sistem upravljanja je vpeljan v družbi, so urejene v členih od 46. do 51. Uredbe SE. Določbe 46. člena Uredbe SE predvidevajo najdaljšo mandatno dobo, ki jo je s statutom SE dopustno določiti za člane organov, in sicer znaša šest let, pri čemer je predvidena neomejena možnost ponovnega imenovanja. Naša zakonodaja je bila spremenjena prav zaradi določb Uredbe SE in zdaj prav tako predvideva enotno, maksimalno mandatno obdobje v trajanju šestih let za vse organe vodenja in nadzora ter tudi za izvršne direktorje (prvi odstavek 255. in prvi odstavek 290. člena ZGD-1).

Uredba SE dopušča možnost, da je kot član organa imenovana pravna oseba, če to dopušča tudi zakonodaja, ki se uporablja za redne delniške družbe, v državi članici statutarnega sedeža SE (prvi odstavek 47. člena Uredbe), kar pri nas ne pride v poštev. Kajti drugi odstavek 255. člena ZGD-1 namreč izrecno določa, da je lahko za člana organa vodenja ali nadzora imenovana le poslovno sposobna fizična oseba. V drugem odstavku 47. člena Uredbe SE pa so podobno, vendar manj podrobno kot pri nas predpisani izključitveni razlogi, zaradi katerih fizična oseba ne more biti član organa vodenja ali nadzora.

Po drugem odstavku 255. člena ZGD-1, ki se na podlagi prve alineje drugega odstavka 47. člena Uredbe SE uporablja za slovenske SE, član organa vodenja ali nadzora tudi za izvršilnega direktorja ne more biti oseba, ki:

- je že član drugega organa vodenja ali nadzora te družbe,

- je bila pravnomočno obsojena zaradi kaznivega dejanja zoper gospodarstvo, delovno razmerje in socialno varnost, zoper pravni promet, premoženje, okolje, prostor ter narave dobrine, in sicer pet let od pravnomočnosti sodbe in dve leti po prestani kazni zapora,
- ji je bil izrečen varnostni ukrep prepovedi opravljanja poklica, in sicer, dokler traja prepoved, ali
- je bila kot član organa vodenja ali nadzora družbe, nad katero je bil začet stečajni postopek, pravnomočno obsojena na plačilo odškodnine upnikom v skladu z določbami ZFPPIPP o odškodninski odgovornosti, in sicer še dve leti po pravnomočnosti sodbe.

Poleg teh splošnih okoliščin, ki izključujejo imenovanje za člana organa vodenja ali nadzora, so z našo ureditvijo posebej določene tudi dodatne predpostavke, zaradi katerih oseba prav tako ne more biti imenovana za člana nadzornega sveta SE. Tako za člana nadzornega sveta SE ne more biti imenovana oseba, ki je:

- član uprave ali upravnega odbora od SE odvisne družbe,
- prokurist ali pooblaščenec te SE, ali
- član uprave druge kapitalske družbe v nadzornem svetu, katere član uprave te SE je.

Za članstvo v nadzornem svetu in upravnem odboru pa zakon določa še dva izključitvena razloga, in sicer njun član (tudi) ne more biti:

- oseba, ki je član nadzornega sveta ali upravnega odbora že v treh družbah, pri čemer se upoštevajo tudi mandati v (slovenskih) koncesijsko povezanih družbah, ali
- oseba, ki ne izpolnjuje s statutom določenih pogojev (prvi odstavek 273. člena, 287. člena ZGD-1).

Možnost, kot jo navaja zgornja zadnja alineja, po kateri so lahko pogoji za članstvo v nadzornem svetu in upravnem odboru določeni tudi v samem statutu družbe, je bila uvedena z ZGD-1. Omenjena novost je v praksi zelo pomembna, saj naj bi morebitni statutarno določeni strožji pogoji omogočili dvig ravni strokovnosti, samostojnosti in neodvisnosti nadzornikov (po Bratina et. al. 2006, str. 67).

S to možnostjo je slovenski zakonodajalec tako pri organih nadzora uresničil opsijsko upravičenje po tretjem odstavku 47. člena Uredbe SE, ki ob predpostavki, da je tako določeno tudi za domače redne delniške družbe, omogoča oz. dopušča statutarno določanje dodatnih pogojev za člane organov vodenja ali nadzora, ki zastopajo delničarje (po Prelič, 2009, str. 170).

8.2 SKUPŠČINA DELNIČARJEV D. D. IN SKUPŠČINA SE

Za skupščino lahko rečemo, da je osrednji oz. najvišji organ družbe tako v d. d. slovenskega prava kakor tudi v SE.

Delničarji po ZGD-1 na skupščini uresničujejo svoje pravice o zadevah družbe, če zakon ne določa drugače (292. člen, ZGD-1).

Skupščina delniške družbe je seja delničarjev, ki so gospodarski lastniki družbe. Je organ, preko katerega delničarji uveljavljajo svoje pravice. Torej je kraj in sredstvo za uveljavljanje članskih pravic delničarjev.

»Skupščina je skupni sestanek družbenikov, na katerem družbeniki sooblikujejo svojo voljo in se tudi izjasnijo v obliki sklepa« (Kocbek, 2001, str. 409).

Skupščina delavcev SE je v enotirnem tako kakor tudi v dvotirnem sistemu upravljanja SE hierarhično najvišji organ odločanja, kateremu je prepuščeno sklepanje o najpomembnejših vprašanjih v zvezi z družbo. Skupščina tako odloča na primer o spremembah statuta, statusnih spremembah in delni likvidaciji družbe. Kot organ družbe, v katerem delničarji uresničujejo svoje pravice v zadevah družbe, skupščina oblikuje temeljne usmeritve družbe in načeloma ne odloča o vprašanjih dnevnega vodenja poslov. Vseeno pa so ji včasih zaupane tudi pristojnosti v zvezi s tekočim poslovanjem družbe ali pa lahko tako ali drugače vsaj posredno vpliva nanj, odvisno od sistema upravljanja družbe.

V dvotirnem sistemu upravljanja, v katerem je predvidena delitev nadzorne in poslovodne funkcije med dva ločena organa, je skupščina pooblaščenca za imenovanje in odpoklic nadzornikov. S tem se ji dopušča posredni vpliv na izbiro članov poslovodnega organa, za imenovanje in odpoklic katerih je pristojen nadzorni svet.

Na člansko zasedbo uprave lahko skupščina vpliva tudi z (ne)podelitvijo razrešnice članom uprave (in nadzornega sveta) oziroma z izrekanjem nezaupnice upravi.

Tako lahko sklenemo, da *lahko* skupščina s svojim aktivnim ravnanjem vpliva na izbor kadra, ki mu je zaupano vodenje vsakdanjih poslov družbe, poleg tega pa v nekaterih primerih *mora* neposredno odločati o tekočih poslih družbe, in sicer:

- ko to zahteva uprava družbe (šesti odstavek 293. člena ZGD-1), in
- ko nadzorni svet ne da soglasja za sklenitev določenega posla, uprava pa zahteva, da o tem dokončno odloči skupščina, to velja le izjemoma, ko je za določene vrste poslov s statutom predvideno soglasje nadzornega sveta oziroma se slednje zahteva z določitvijo tovrstnih poslov s strani nadzornega sveta (peti odstavek 281. člena ZGD-1).

V izjemnih primerih pa je skupščina družbe pristojna tudi za sprejem letnega poročila, in sicer:

- če nadzorni svet ne potrdi letnega poročila, ki ga je predložila uprava, ter
- če uprava in nadzorni svet prepustita odločitev o sprejemu letnega poročila skupščini (drugi odstavek 293. člena ZGD-1).

V enotirnem sistemu upravljanja z enim organom, ki je hkrati pristojen in odgovoren za vodenje poslov družbe in za nadzor nad poslovanjem, ima skupščina neposreden vpliv na izbiro, imenovanje in odpoklic članov tega organa, to je upravnega odbora.

Upravni odbor je odgovoren za imenovanje izvršnih direktorjev, na katere lahko prenese pristojnosti vodenja in zastopanja družbe.

Skupščina družbe ima tako vsaj posreden vpliv na izbiro izvršnih direktorjev družbe, katerih imenovanje je za javne družbe celo obvezno. Skupščina je pristojna, da izvršnim direktorjem postavlja določene omejitve in jim daje obvezujoča navodila, in sicer neposredno ali posredno, z ustreznim oblikovanjem statutarnih določb. Če upravni odbor na izvršne direktorje delegira pristojnost za vodenje poslov, lahko skupščina družbe v enotirnem sistemu upravljanja s postavljanjem omejitev in dajanjem navodil celo odločilno vpliva na vodenje poslov družbe.

V zvezi s sprejemanjem letnega poročila je skupščini v enotirnem sistemu dopustno podeliti večjo vlogo kot v dvotirnem sistemu upravljanja. Statut družbe lahko namreč določi, da je za sprejem letnega poročila v vsakem primeru, ne le v izjemnih okoliščinah, pristojna skupščina družbe.

Zakonodajca v enotirnem sistemu upravljanja dopušča večjo avtonomijo pri oblikovanju statutarnih določb, tako lahko ugotovimo, da se tudi v tej zvezi kaže možnost pomembnejše vloge skupščine v enotirnem sistemu upravljanja v primerjavi z dvotirnim sistemom upravljanja, v katerem je drugačna statutarna ureditev dopustna le v manjšem obsegu.

Po določbah 52. člena Uredbe SE skupščina odloča o zadevah, za katere je pristojna v skladu z določbami:

- Uredbe SE, in sicer:
 - o prenosu sedeža SE po določbah šestega odstavka 8. člena Uredbe SE,
 - če je SE udeležena pri ustanovitvi druge SE z združitvijo, je skupščina SE pristojna odločati o tem na podlagi določb prvega odstavka 23. člena Uredbe SE,
 - če je SE pobudnica ustanovitve holdinga SE, je skupščina SE pristojna odločati o tem na podlagi določb šestega odstavka 32. člena Uredbe SE,
 - o imenovanju članov organov po določbah drugega odstavka 39. člena, drugega odstavka 40. člena in tretjega odstavka 43. člena Uredbe SE,
 - o spremembi statuta SE po določbah 59. člena Uredbe SE,

- o preoblikovanju SE v redno delniško družbo po določbah šestega odstavka 66. člena Uredbe SE;
- nacionalne zakonodaje, ki je bila sprejeta zaradi implementacije direktive SE, v kateri pa sicer ni izrecnih določb, ki bi urejale pristojnosti skupščine, zato je to napotilo nepomembno;
- nacionalne zakonodaje, in sicer o:
 - sprejemu in spremembah statuta,
 - ukrepih za povečanje in zmanjšanje osnovnega kapitala,
 - sklenitvi podjetniških pogodb,
 - statusnem preoblikovanju,
 - prenehanju družbe,
 - imenovanju in odpoklicu članov nadzornega sveta in upravnega odbora,
 - podelitvi razrešnice članom organov vodenja ali nadzora,
 - nezaupnici uprave,
 - imenovanju revizorja,
 - sprejetju letnega poročila,
 - uporabi bilančnega dobička, soglasju k posameznim poslovnim odločitvam na predlog poslovodstva.
- statuta SE, ki so skladne z določbami nacionalne zakonodaje (po Prelič, 2009, str. 176).

9 SODELOVANJE DELAVCEV PRI UPRAVLJANJU SE

Udeležba delavcev pri upravljanju SE je opredeljena kot mehanizem, prek katerega lahko predstavniki delavcev vplivajo na odločitve, ki se sprejemajo v družbah.

Temeljni načini udeležbe delavcev so:

- obveščanje,
- posvetovanje, in
- soodločanje.

Soodločanje je z vidika delavcev najpomembnejša oblika njihove udeležbe. Pomeni vpliv predstavnikov delavcev na zadeve družbe s pravico izvolitve ali imenovanja nekaterih članov nadzornega ali upravnega organa družbe ali pravico priporočiti imenovanje in/ali nasprotovati imenovanju nekaterih ali vseh članov nadzornega ali upravnega organa družbe.

Obveščanje pomeni obveščanje predstavnikov delavcev s strani vodstvenega organa SE o vprašanih v zvezi s SE in s katerokoli od njih odvisnih družb ali podružnic, ki so v drugi državi članici, v času, na način in z vsebino, ki predstavnikom delavcev omogoča poglobljeno oceno možnega vpliva, in če je primerno, pripravo posvetovanj s pristojnim organom SE.

Posvetovanje pomeni vzpostavitev dialoga in izmenjavo mnenj med organom, ki zastopa delavce, in/ali predstavniki delavcev in pristojnim organom SE v času, na način in z vsebino, ki predstavnikom delavcev na podlagi zagotovljenih informacij omogoča, da izrazijo mnenje o načrtovanih ukrepih pristojnega organa, ki se lahko upošteva pri postopku odločanja v SE.

Vsebina udeležbe delavcev pri upravljanju je bila sprejeta leta 2000 na vrhu v Nici. Udeležba delavcev pri upravljanju SE je tako urejena z Direktivo 2001/86, ta dopolnjuje uredbo 2157/2001.

Države članice so bile zavezane implementirati določbe Direktive SE v nacionalne pravne rede najkasneje do 8. oktobra 2004. Republika Slovenija je to obveznost izpolnila s precejšno zamudo, in sicer z uveljavitvijo ZSDUEDD 18 marca 2006.

Ker je uredba SE začela veljati 8. oktobra 2004 in se je takrat tudi začela neposredno uporabljati v vseh državah članicah, bi bilo načeloma možno v Republiki Sloveniji že od tedaj ustanoviti SE.

Kljub temu v Republiki Sloveniji ta čas še ni bilo mogoče ustanoviti SE, saj je pri nas namreč udeležba delavcev pri upravljanju družbe zelo poudarjena. 2. odstavek 12. člena Uredbe SE (drugi odstavek 431. člena ZGD-1) pa določa, da se SE ne sme registrirati, če:

- ni sklenjen dogovor o ureditvi udeležbe delavcev v SE v skladu s 4. členom Direktive SE,
- ni sprejeta odločitev o prekinitvi pogajanj v skladu s šestim odstavkom 3. člena Direktive SE, ali
- če se obdobje pogajanj v skladu s 5. členom Direktive SE konča brez sklenitve dogovora.

To torej pomeni, da se brez uporabe določb ZSDUEDD v Republiki Sloveniji SE ne more registrirati, s čimer se kaže pomembnost udeležbe delavcev tako v naši ureditvi kakor tudi v ureditvi na evropski ravni (po Prelič, 2009, str. 184).

9.1 TEMELJNA NAČELA DIREKTIVE SE

Dogovor o enotnem modelu udeležbe v SE ni bil mogoč, zato je bila sprejeta kompromisna ureditev, ki združuje dve različni načeli: načelo prostega urejanja udeležbe, ki daje prednost pogajanjem med predstavniki delavcev in vodstvenimi organi družbe, kadar pa v pogajanjih ni dosežen sporazum, pride v poštev načelo ohranitve prejšnjega stanja.

Predstavniki dela in kapitala morajo v vsaki SE najprej opraviti pogajanja, v tem postopku dosežen odgovor pa ima prednost pred ureditvijo, ki jo predvideva direktiva.

9.1.1 NAČELO PROSTEGA UREJANJA UDELEŽBE DELAVCEV V SE

To načelo pomeni, da se odločitev o vrsti in obsegu udeležbe prepušča pogajanjem in sporazumu med pogajalskim telesom delavcev in vodstvenim organom družbe. Pomanjkljivost tega pristopa je, da je način oblikovanja in sestave pogajalskega telesa zelo zapleten, drag in vodi do velikega števila predstavnikov iz različnih držav članic (po Rajgelj, 2007, str. 319).

9.1.2 NAČELO »PREJ – POZNEJE«

Če dogovor med delavci in vodstvenim organom ni dosežen, pod določenimi pogoji pride v poštev to načelo, ki je eden najbolj spornih konceptov ureditve SE. Po eni strani ovira svobodna pogajanja, saj delavcem priznava raven soodločanja, ki ga je imela družba z najvišjim standardom, za vsako zožitev obstoječih pravic pa zahteva kvalificirano večino. Po drugi strani je pojavna oblika tega načela tudi določba tretjega dela standardnih pravil za soodločanje, ki dopušča, da SE ne uvede soodločanja, če to ni obstajalo v nobeni od udeleženih družb (po Rajgelj, 2007, str. 319).

10 PREDSTAVITEV PODJETJA ELCOTEQ SE

Elcoteq SE (prvotno finsko podjetje) je vodilno proizvodno-storitveno podjetje elektronske opreme z originalno oblikovalno-proizvodno zmožnostjo na področju komunikacijske tehnologije. S svojo globalno mrežo servisnih centrov strankam ponuja partnerstvo v celotnem življenjskem ciklu izdelka, nudi pa tudi široko paleto storitev proizvajalcem originalne opreme (ang. Original Equipment Manufacturers) in ponudnikom storitev, kot so operaterji, trgovci na drobno in zavarovalnice.

Podjetje deluje v dveh poslovnih segmentih:

- Electronics Manufacturing Services (EMS), ki ponuja globalne rešitve oskrbovalne verige, kot je inženiring in proizvodne storitve, ter nabavo tehnologij in komponent, konfiguracijo po merah kupca, testiranje, dobavo ter ostale storitve, vezane na dobavo izdelka. EMS produkti segajo od nadzora, varovanja in komunikacijske infrastrukture do svetlobnih rešitev za posebne namene mobilnih naprav ter sistemov za domačo zabavo.

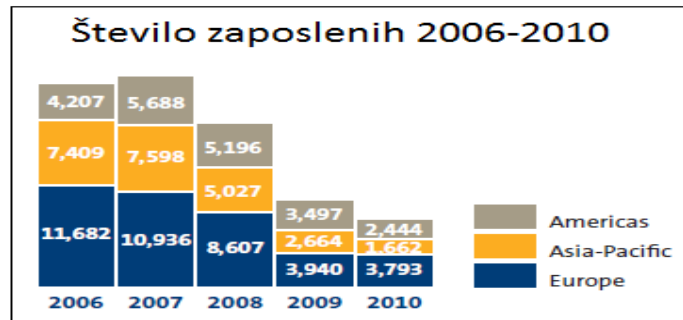
V letu 2010 so s tem segmentom zaslužili 962,9 milijona evrov neto prodaje, kar je 90 % neto prodaje družbe. Njihovi kupci po tem segmentu so npr. Aastra, Cassidian, Cinterion, ebm-papst, Funai, Huawei, Humax, Inmarsat, Philips in Technicolor.

- After Market Services (AMS), ki strankam ponuja rešitve povratne logistike. AMS izdelki segajo od mobilnih telefonov, ploščatih televizorjev, igralnih naprav do osebnih navigacijskih sistemov. Globalno pokrivanje omogoča podporo na vseh ključnih trgih, vodilne znamke in operaterji pa se močno zanašajo na Elcoteq kot zaupanja vrednega ponudnika AMS storitev z močnim znanjem, tako da imajo v podjetju zgodovino popravila več kot 4 milijone naprav na letni osnovi.

Leta 2010 je AMS segment ustvaril 107 milijonov evrov neto prodaje, kar je 10 % neto prodaje družbe, z oskrbovanjem vodilnih globalnih blagovnih znamk, kot so LG, Nokia, Philips, RIM, Sony Ericsson, T-Mobile ter Vodafone.

Elcoteq je največje Evropsko podjetje elektronske opreme in 7. največji na svetu. Ima okrog 8000 zaposlenih, deluje v 28 državah na 4 kontinentih (po www.elcoteq.com).

Slika 3: Preglednica števila zaposlenih v letih 2006–2010

Vir: 2010 annual report and corporate responsibility report, str. 28

10.1 CILJ PREOBLIKOVANJA

Elcoteq je največje evropsko proizvodno-storitveno podjetje, zato lahko preoblikovanje v SE podjetju prinese mnogo sinergij, sploh zaradi dejstva, da je ena izmed prvih družb, ki se je odločila za tovrstno pravno organizacijsko obliko. S preoblikovanjem so želeli doseči:

- Povečanje globalne konkurenčnosti in izpolnjevanje strategije internacionalizacije podjetja

Elcoteqova strategija širjenja na tuje trge je podprta z ustanavljanjem novih poslovalnic blizu ciljnih trgov.

- Krepitev evropske identitete

“Elcoteq želi biti med prvimi podjetji, ki bodo izkoristila koristi preoblikovanja v Evropsko delniško družbo. To bo podprlo naš sloves pionirja in globalnega podjetja kot tudi kreacijo večje mednarodne razpoznavnosti tako v Evropi kot po svetu. Ob spoštovanju finskih korenin želi podjetje ustvariti svojo jasno evropsko identiteto,” je povedal izvršni direktor Jouni Hartikainen ob predlogu uprave za preoblikovanje družbe.

- Olajšanje čezmejnih združitvev

Oblika SE bo zmožna združitve podružnic skozi 28 držav evropskega gospodarskega prostora (EGP), generiranja administrativnih prihrankov in skrajševanja procesov odločanja, ki bodo tudi učinkovitejši. Združitve in prevzemi ter dezinvestiranja bodo v obliki SE bolj fleksibilni, prav tako registracija podjetja v novi državi.

- Omogočiti enotno strukturo podjetja znotraj EGP

Dolgoročno bo SE omogočila delovanje vseh podružnic pod enako pravnoorganizacijsko obliko v vseh državah, namesto ločenih podružnic – pravnih entitet – kot v preteklosti.

- Omogočiti spremembo sedeža znotraj EGP, brez razpuščanja podjetja

SE lahko prenese svoj sedež znotraj EGP po odločitvi delničarjev, kar dopušča fleksibilnost za prihodnost, če bi se fokus operacij podjetja preusmeril in bi bilo treba ponovno premisliti o lokaciji sedeža podjetja (po www.elcoteq.com).

10.2 POTEK PREOBLIKOVANJA

Podjetje Elcoteq je začelo svojo pot pod okriljem podjetja Lohja Corporation v začetku leta 1984 kot enota, imenovana Lohja Microelectronics. Glavno podjetje se je v letu 1990 razcepilo, Microelectronics pa je dobilo novo ime: Elcoteq. Ta se je novembra 1997 po hitrem dotedanjem razvoju uvrstil na borzo v Helsinkih oz. se preoblikoval v delniško družbo z enotirnim sistemom upravljanja.

Sledila so nova leta uspeha, zato je uprava oktobra 2004 predlagala preoblikovanje iz nacionalne delniške družbe v evropsko delniško družbo.

Tabela 1: Pregled ustanovitvenih aktivnosti Elcoteq SE

Kaj	Kdaj
Uprava potrdila načrt preoblikovanja + poročilo; dokumenti, registrirani v tržnem registru	8. 10. 2004
Izvršni direktor začel proceduro nominacije/izbire članov posebnega pogajalskega telesa (ang. Special Negotiation Body, SNB)	11. 10. 2004
Formacija pogajalskega telesa po nacionalnih zakonih	okt. 2001 – jan. 2005
Začetek pogajanj med Elcoteq in SNB	feb. 2005
Zaključek pogajanj	avg. 2005
Izjava neodvisnih strokovnjakov	avg. 2005
Izredna skupščina	29.9.2005
Odločitve registrirane – preoblikovanje končano in učinkovito	1.10.2005

Vir: Prirejeno po Minna Aila Presentation 8 february 2006, str. 15

Pred ustanovitvijo SE ni bilo posebne oblike ali stopnje vključenosti osebja v Elcoteq, razen internih državnih dogovorov. Menedžment in zaposleni so med seboj vzdrževali razumen dialog, obsežnejše participacije delavcev pa na Finskem ni.

V podružnicah po drugih državah (npr. Nemčija, Madžarska in Švedska) pa imajo veliko skupnih značilnosti v kadrovski ureditvi, z jasnimi sistemi zastopnika. Zaposleni izberejo svoje predstavnike, ki v odnosih z družbo delujejo v njihovem imenu. Ob sklenitvi preoblikovanja podjetja v SE so bila pogajanja z delavci potrebna, zato so formirali pogajalsko telo, v katerega so bili izglasovani predstavniki delavcev (delavci so izbrali predstavnike, predstavniki so v SNB glasovali med seboj).

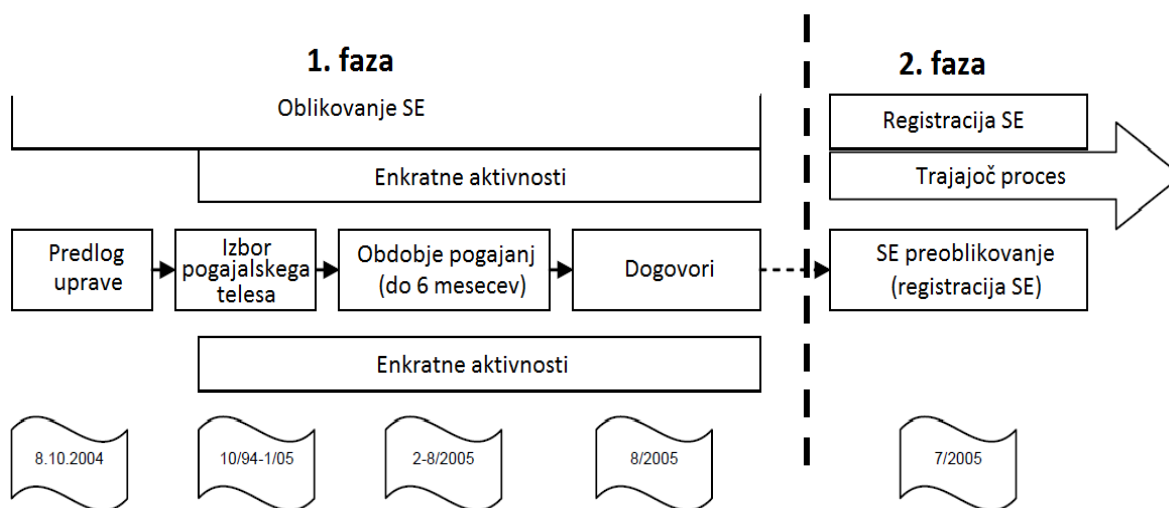
Prvi sestanek pogajalskega telesa je bil izveden 23. februarja 2005. Pogajanja so potekala 6 mesecev, na štirih sestankih (februarja, aprila, junija in avgusta).

Predstavniki podjetja v SNB so bili: izvršni direktor, direktorji osebja v vsaki državi, projektni menedžer, evropski HRM menedžer in menedžerji osebja iz vsake države; zaposlene pa je v SNB predstavljalo 13 oseb (2 iz Finske, 1 iz Švedske, 1 iz Nemčije, 4 iz

Madžarske in 5 iz Estonije). Z upravo je bil sklenjen dogovor, da se člani pogajalskega telesa sestajajo dvakrat letno; iz pogajalskega telesa se imenujejo trije člani v ožji odbor, organizirajo njihove sestanke in se pogajajo z upravo v izjemnih okoliščinah; stroške članom pogajalskega telesa pa povrne podjetje.

Od 1. oktobra 2005 je ime podjetja Elcoteq SE, imena Elcoteqovih podružnic pa ostajajo nespremenjena. Elcoteq je prvo večje evropsko industrijsko podjetje, ki se je preoblikovalo v evropsko delniško družbo (po www.elcoteq.com).

Slika 4: Postopek preoblikovanja podjetja Elcteq v Elcoteq SE

Vir: Prirejeno po Minna Aila Presentation 8 february 2006, str. 14

11 PREDNOSTI IN SLABOSTI UREDITVE SE

Ureditev evropske delniške družbe ima kakor vsaka druga pravna ureditev določenega problema ali področja svoje bistvene prednosti in pomanjkljivosti, ki jih bom predstavila v tem poglavju.

Prednost, ki je bila ob uveljavitvi SE v primerjavi z nacionalnimi družbami še posebej poudarjena, je večja mobilnost družb, saj so ji v EU omogočeni čezmejni prenosi sedeža in čezmejne združitve, saj pred tem nacionalne družbe niso imele takšne možnosti v celoti.

SE velja za mobilnejšo predvsem zato, ker lahko prenese statutarni sedež iz druge države članice ali vanjo.

»SE bi lahko postala motor za novo konkurenčno gospodarsko okolje,« je že leta 2003 dejal in zapisal Van der Elst (Van der Elst v: Rajgelj, 2003, str. 18).

Strokovna skupina gospodarstvenikov pod vodstvom Carla Ciapija pa je predvidene prihranke zaradi manjših administrativnih in pravnih stroškov ocenila na 30 milijard evrov letno, vendar v zvezi s tem niso bile narejene poglobljene analize.

SE omogoča večnacionalnim podjetjem znižanje transakcijskih stroškov ustanovitve in ohranjanja odvisnih družb v različnih državah članicah.

S pomočjo SE je mogoče poenotiti statusno pravno strukturo tako, da podjetje v različnih državah članicah deluje preko podružnic.

Teoretiki pa eno od pglavitnih prednosti šele pričakujejo, saj se bo v prihodnosti v vsaki državi članici ustanovilo vsaj nekaj SE, te pa bodo z dvotirnim ali enotirnim sistemom upravljanja, kar bo omogočilo primerjavo prednosti in slabosti obstoječih modelov upravljanja. Prav ureditev upravljavske strukture, ki omogoča izbiro med dvotirnim in enotirnim sistemom, je mogoče označiti za pomemben prispevek Uredbe SE.

Ker se države članice niso mogle dogovoriti glede nekaterih temeljnih vprašanj korporacijskega prava, se ta tudi po sprejemu skupnostne ureditve obravnavajo po nacionalnem pravu države statutarnega sedeža SE. Čeprav je bilo področje materialnega prava držav članic že v preteklosti delno harmonizirano (na primer publiciteta, zagotavljanje in ohranjanje kapitala, računovodska pravila, notranje združitve in delitve), pa med njimi še vedno obstajajo številne pomembne razlike. Omenjene razlike pa so se prenesle tudi v SE, zato v pravnem prometu kljub evropskemu poimenovanju ne bo nastopal eden, ampak 28 različnih tipov SE, kar je še posebej zaskrbljujoče. V praksi bodo tako obstajale številne razlike med na primer britansko, nemško in slovensko SE, te bodo

očitne zlasti pri ureditvi delovanja skupščine in izpodbijanja njenih sklepov, spremembe statuta, delnic in njihovega prenosa.

Za družbe bo to torej pomenilo, da je iskanje ugodnejšega pravnega reda še vedno smiselno.

Prav v tem, da lahko družbe še vedno izbirajo med različnimi državami, ki so bolj ali manj privlačne iz razloga nacionalne ureditve, pa mnogi vidijo tudi veliko slabost te ureditve.

To je velika ovira za uveljavitev SE v praksi, saj ta ureditev predstavlja kompleksno in nejasno strukturo pravnih virov, ki veljajo za SE.

Mobilnost gospodarskih subjektov spremljajo visoki svetovalni stroški strokovnjakov, ki obvladajo tako korporacijsko kakor tudi nacionalno pravo.

Nekaterim pa se SE zdi povsem nepotrebna pravnoorganizacijska oblika, saj bi bilo prednosti, ki jih prinaša, mogoče urediti z dopolnitvijo že obstoječih nacionalnih instrumentov.

Od leta 2005 Evropski sindikalni inštitut v Bruslju redno posreduje in zbira informacije o ustanovljenih SE, kar je na voljo na njihovi spletni strani.

Omenjena spletna stran v enem svojih zadnjih poročil omenja pomanjkljivost, da za ustanovljene SE še vedno ni enotnega registra družb, na tem področju pa tudi iščejo ustrezno rešitev.

Do 7. septembra je bilo ustanovljenih 915 SE, kar je po njihovem mnenju precej veliko. Družbe so bile ustanovljene v 21 državah članicah, od teh je kar 90 % ustanovljenih SE v naslednjih top 10 državah:

- Nemčija (je dom skoraj polovice SE),
- Češka,
- Velika Britanija
- Nizozemska,
- Francija,
- Slovaška,
- Luksemburg,
- Avstrija,
- Ciper,
- Švedska.

Njihovi podatki tudi kažejo, da skoraj 50 % SE deluje v storitvenem sektorju, predvsem v finančnih in komercialnih storitvah.

12 ZAKLJUČEK

V diplomskem delu sem raziskovala evropsko delniško družbo in jo v nekaterih segmentih primerjala z delniško družbo pa slovenskem pravu. Obe omenjeni družbi spadata med kapitalske družbe, njuno premoženje pa je razdeljeno na delnice.

Pri gospodarskih družbah in njihovem delovanju je najpomembnejši vir na nacionalnem nivoju ZGD-1 ter Uredba sveta 2157/2001 o statutu SE in Direktiva Sveta 2001/86, ki sta bili sprejeti 8. oktobra 2001. Iz teh dveh pravnih podlag sem izhajala pri pisanju diplomske naloge.

Slovenski zakon o gospodarskih družbah temelji na evropski tradiciji, zato je marsikatera ureditev, med drugim tudi ureditev d. d., primerljiva oz. povzeta tistim ureditvam, ki jih imajo tudi na primer v Avstriji ali Nemčiji.

Slovenski zakonodajalec pa je po napotilih Uredbe in Direktive Sveta svojo zakonodajo prilagodil ustanovitvi in delovanju SE.

V zaključku bi rada povzela svoje ugotovitve, ki sem jih sprejela med pisanjem in prebiranjem strokovne literature.

Poglavitna ideja ustanovitve SE je bila ustanovitev gospodarske družbe, ki bi bistveno olajšala premagovanje nacionalnih ovir pri podjetništvu. Ta nova družba bi bila velik premik v pravo smer na področju ene od temeljnih zahtev Evropske unije o prostem pretoku blaga, storitev ..., kajti tako družbe pri svojem delovanju ne bi imele več toliko težav pri poslovanju v različnih državah.

Če izhajam iz te ideje, ki jo poudarja EU, lahko rečem, da se mi sama zasnova SE zdi zelo dobra, kajti velike korporacije imajo tako možnost za poenostavljeno poslovanje s svojimi hčerinskimi družbami po drugih državah članicah.

Vendar se je meni kot raziskovalki tega področja porajalo veliko vprašanje, zakaj bi se določene d. d., ki poslujejo v nekih ustaljenih tirnicah, sploh odločile za preoblikovanje v SE. Iz tega verjetno izhaja tudi dejstvo, da v Sloveniji še vedno nimamo SE.

Velike d. d. so, kot sklepam, zadovoljne s svojim poslovanjem in nimajo nikakršne želje po spremembah, čeprav bi jim te spremembe prinesle tudi določene prednosti (večjo mobilnost, znižanje transakcijskih stroškov idr.).

Veliko vrzel v sistemu kakor tudi nekateri teoretiki vidim v tem, da je uredba pustila preveliko svobode. Tako so države članice lahko določena področja uredile po svoje in jih naredile bolj ali manj zapletene. Tako so nastale države, v katerih je SE kljub enotnim

pravilom še vedno laže delovati, kar pa se mi zdi povsem nesprejemljivo, kajti te posebnosti so ravno nasprotje tega, kar je EU s to ureditvijo želela doseči.

Pri proučevanju možnosti ustanovitve SE sem naletela na kompleksne postopke in zaporedja delovanja, v tem vidim tudi velik problem, kajti ustanovitev SE je precej kompleksna in tako predstavlja veliko oviro za uveljavitev SE v praksi.

Sama ustanovitev in mobilnost gospodarskih subjektov pa tako predstavlja kompleksno in nejasno strukturo pravnih virov, tako evropskih kakor tudi po državah članicah. To pa samim gospodarskim subjektom povzroča velike stroške najema strokovnjakov, ki jim pri tem pomagajo in obvladajo že omenjeno korporacijsko pravo na nivoju skupnostnega prava kakor tudi nacionalno zakonodajo.

Menim, da je Slovenija mogoče le premajhna, da bi se v njej že izoblikovala SE, da imamo premalo gospodarskih subjektov, ki bi sploh kazali zanimanje za tovrstno preoblikovanje.

Mogoče pa bi lahko k temu pripomogla tudi država in nudila družbam, ki bi se utegnile preoblikovati, kakršno koli brezplačno pomoč v obliki svetovanja in s tem družbam zmanjšala stroške, ki bi sicer nastali.

LITERATURA IN VIRI

- Samostojne publikacije

- BRATINA, Jovanovič, Vindiš (2006) Zakon o gospodarskih družbah (ZGD-1) – uvodna pojasnila. GV Založba, Ljubljana.
- BRATINA, Borut, JOVANOVIČ, Dušan, DRNOVŠEK, Gregor, RADOLIČ, Borut, BRATINA, Miha (2008) D.D. – delniška družba s komentarjem (vzorci aktov za njeno delovanje). De Vesta, Maribor.
- IVANJKO, Šime, KOCBEK, Marjan (2001) Pravo družb. Statusno gospodarsko pravo, Uradni list Republike Slovenije.
- IVANJKO, Šime (2009) Korporacijsko pravo. GV Založba, Ljubljana.
- KERČMAR, Sebastjan, Boštjan Tratar, Tomaž Boltin (2006) Praktični komentar novega zakona o gospodarskih družbah (ZGD-1), Lesce: Legat
- LUTTER, Marcus, KRIEGER, Gred, Rechte und Pflichten des Aufsichtsrats, 4. izdaja, založništvo Dr. Otto Schmidt, Köln 2002.
- PRELIČ, Saša (2009) Evropska delniška družba. GV Založba, Ljubljana.
- RAJGELJ, Barbara (2008) Pravo gospodarskih družb v EU. GV Založba, Ljubljana.
- TRATNIK, Matjaž in Ferič Aleš (2002) Mednarodno gospodarsko pravo. Univerza v Mariboru, Pravna fakulteta.

- Članek v reviji

- PRELIČ, Saša (2004) Evropska delniška družba (SE) in Slovensko pravo gospodarskih družb. Podjetje in delo. Letnik XXX, št. 6–7, str. 1428–1440.
- PRELIČ, Saša (2005) Kapitalska vprašanja pri ustanavljanju evropske delniške družbe. Podjetje in delo. Letnik XXI, št. 6-7, str. 897–908.
- BRATINA, Borut (2005) Upravljalvska vprašanja v evropski delniški družbi in vpliv na upravljanje slovenskih delniških družb. Podjetje in delo. Letnik XXI, št. 6–7, str. 909–921.
- BRATINA, Borut (2003) 2004: Evropska delniška družba. Manager. Št. 1, maj 2003, str. 33–35.

- PRIMEC, Andreja (2003) Pravni položaj gospodarskih subjektov v družbah EU. Podjetje in delo. Letnik XXIX, št. 3–4, str. 531–539.
- KOCBEK, Marjan (2005) Evropska delniška družba in njena vključitev v slovensko pravo družb. Revizor. Letnik 16, št. 1, str. 89–101.
- WENZ, Martin (2004) The European Company (Societas Europea) Legal Concept and Tax Issues. European Taxation, št. 1/2004, str. 6.

- Predpisi

- Zakon o gospodarskih družbah (ZGD-1), Uradni list RS, št. 42/2006 (60/2006 popr.), 26/2007 – ZSDU-B, 33/2007 - ZTFI (100/2007 popr.), 10/2008, 68/2008, 23/2009, 42/2009, 65/2009, 83/2009.
- Zakon o sodelovanju delavcev pri upravljanju evropske delniške družbe (ZSDUEDD), Uradni list RS, št. 28/2006.
- Uredba sveta (ES) št. 2157/2001 z dne 8. oktobra 2001 o statutu evropske družbe (SE).
- Direktiva sveta 2001/86/ES z dne 8. oktobra 2001 o dopolnitvi Statuta evropske družbe glede udeležbe delavcev.

- Viri z interneta

<http://e-uprava.gov.si/e-uprava/>

<http://www.worker-participation.eu/>

<http://www.elcoteq.com>